Fredag 13 januari 2017 - nr 4
Lösnummer 30 kr

Syre

För dig som vill förändra världen #129
tidningensyre.se

”Lika illa som Demokraternas bortmyglande av Sanders är det att Obama gjort presidentämbetet starkare än det troligen någonsin varit.”

Lennart Fernström
Glöd – Ledare

Barack Obama uppmanas att benåda Leonard Peltier • Zoom 12–19

”Ingen rättvis rättegång”

GLÖD *Göran Dahl på Under ytan: Federalismen som alternativ • Jerker Jansson om asylpolitikens spel*
RADAR *I helgen träffas MP-kritikerna • Kris för fossilbolagen • Fokus på Ryssland i Sälen*
ENERGI *I blickfånget: Han filmade flykten till Sverige • Recept för vegovardag • Läsarnas • Pyssel*

Redaktör: Lennart Fernström, lennart.fernstrom@tidningensyre.se

Åldersgränsen för sprututbytesverksamheten sänks till 18 år och kommunernas veton gentemot landstingen tas bort.

Vargjakten, så oerhört fegt, barbariskt och primitivt.

Lex Obama – Glöm den goda staten

Strax innan jul kom beskedet att Obama har infört ett permanent förbud mot borrning efter olja och gas i Arktis och Nordatlanten. Den kanadensiske premiärministern Trudeau införde ett liknande förbud i de arktiska vatten som tillhör Kanada. Det var förstås beslut som gladde i sak - att få stopp på upptagandet av fossila bränslen, oavsett om det är olja i Arktis eller kol i Tyskland, måste vara högsta prio för de politiker som vill att det ska finnas en framtid för mänskligheten. Och allra viktigast är det kanske i det känsliga Arktis, även om intresset från oljebolagen är mindre där än på mer lättillgängliga ställen i till exempel Texas och North Dakota.

Men även om stoppet är glädjande i sig finns det anledning att oroas över hur det kom till. Obama dammade av en gammal lag från 1953 som låter presidenten själv blockera försäljningen av rättigheter att borra utanför USAs kust. Beslutet är utformat så att det ska vara mycket svårt för Trump att riva upp det. Om det ens är möjligt behöver Trumps regering först genomföra en egen utredning som tar ett par år.

Barack och Michelle Obama vinkar hejdå. Obama har under de gångna åren tillskansat presidentämbetet betydligt mer makt än vad som är lämpligt att lämna över till Donald Trump.

Foto: Charles Rex Arbogast/AP/TT

Det är inte första gången Obama grävt fram en gammal lag eller gjort en kreativ tolkning för att runda den lagstiftande kongressen. Ibland, främst inom miljöfrågor, har det i sak varit bra beslut. Men ofta har det inte ens varit det, utan beslut som jakt på medieläckor och drönare mot misstänkta terrorister. Insatsen i Libyen tyckte Obama att han kunde besluta själv om - eftersom libyerna inte kunde skjuta tillbaka var det nämligen inget riktigt krig.

Om en vecka lämnar Obama över till Trump. Att Trump nu tar över handlar till stor del om det demokratiska partiets tillkortakommanden. Trots att det redan vid valet 2008, när Obama blev vald, var tydligt att många hade fått nog av etablissemanget, lanserade eliten i Demokraterna den största symbolen för etablissemanget av alla. Och trots att missnöjet med den politiska eliten blev än tydligare med Trumps och Sanders framgångar i primärvalen 2016 gjorde Demokraterna Hillary Clinton till sin kandidat. Om det var naivitet eller nonchalans ska jag låta vara osagt, men att nu Trump och inte Sanders intar Vita huset bygger på en gigantisk strategisk miss från Demokraterna, en övertro på triangulering och att val bara kan vinnas i mitten. Där har många partier även i Sverige en läxa att lära. Våga stå för en tydlig egen politik om ni vill vinna val.

Men en minst lika viktig läxa är att inte centralisera mer makt till någon eller några få. Att låta bli att införa lagar som blir riktigt otrevliga med fel personer vid makten. Lika illa som Demokraternas bortmyglande av Sanders är det att Obama gjort presidentämbetet starkare än det troligen någonsin varit förut. När Bush förde över allt mer makt till sig tillhörde Obama kritikerna. När han själv tog över såg han sig dock som så god att han borde ha större makt än Bush hade. Uppenbarligen hade han inte en tanke på vad för typ av person som skulle kunna komma efter honom.

Obamas ordnande av makt till Trump är värt att tänka på när förslag på hårdare kontroll och övervakning av oss invånare läggs fram. Eller när Fi och andra vill förbjuda personer med vissa åsikter att organisera sig. Det är bra att ha i bakhuvudet när kulturministern vill lägga sig i vad som publiceras på Facebook. När medieutredningen vill att en statlig nämnd ska bestämma vad som är god och kvalitativ journalistik. Det är bra att ha med sig varje gång det i effektiviseringens och handlingskraftens namn ropas på en starkare regering. En regering som till exempel ska vara garanterad att få igenom sin budget trots att en majoriteten i riksdagen inte stödjer den. En regering som piskar sina partikamrater i riksdagen att rösta med den.

En del av det där kan kanske låta lockande så länge vi har en ”god regering”, men ingen regering varar (som tur är) för evigt. Någon annan kommer alltid ta över. Och vill vi inte att Sveriges Donald Trump, oavsett om hen heter Jimmie Åkesson eller Bert Karlsson, ska ha farliga befogenheter ska vi inte heller ge dem till Löfven och hans regering.

Lennart Fernström
lennart.fernstrom@tidningensyre.se

Omslagsfoto: Gary Stevens

Syre, Högbergsgatan 18, 116 20 Stockholm • www.tidningensyre.se • redaktionen@tidningensyre.se • Prenumerationsärenden: prenumeration@tidningensyre.se och 08-845 033
Utgivare: Lennart Fernström • Redaktionschef: Benita Eklund • Redaktör: Malin Bergendal • Bildredaktör: Jan-Åke Eriksson • Redigering och redaktör: Sofia Härén • E-post: fornamn.efternamn@tidningensyre.se
Syre ges ut av Mediehuset Grönt och är på ledarplats frihetligt grön • ISSN: 2002-0570
Miljömärkt trycksak 30410673

Sara Granér

Just nu pågår en omfattande internationell operation i syfte att försöka kartlägga var i helvete de lagliga vägarna in i Europa har tagit vägen.
Under en tvåveckorsperiod intensifieras arbetet med att leta upp under vilken lastbil den här kontinentens respekt för mänskliga rättigheter gömmer sig.
Ansvariga politiker uppmanas att undvika flygplatser, knutpunkter för kollektivtrafik och att allmänt "ligga lågt", särskilt om de saknar väldigt bra papper på hur de tänker styra upp situationen så att människor på flykt kan erbjudas en fristad.
Alla tips emottages tacksamt!

Redaktör: Lennart Fernström, lennart.fernstrom@tidningensyre.se

Federalism kan ge starkare närdemokrati

Att förena överstatliga beslut med mer närdemokrati och skydd för minoriteter är tanken bakom federalism. På veckans Under ytan går Göran Dahl igenom exempel på federalistiska inslag i världens länder och unioner och föreslår att en federalistisk organisation kan ge nya viktiga möjligheter inför framtiden.

Göran Dahl forskar bland annat om politiska ideologier, rörelser och regimer, europeisk och sydostasiatisk historia. Dessutom är han extern examinator vid danska universitet och har ett brinnande och aktivt intresse för bildkonst.

Foto: Privat

I artikeln om Burma (Syre #121) var jag inne på ett sätt att organisera en stat: en federation. Ordet kommer från latinets *foederatus,* som betyder förbunden eller allierad. Flera av världens nuvarande stater är federala, till exempel USA, Kanada, Tyskland, Österrike, Indien, Brasilien. Sovjetunionen var också en federation, dock mer på pappret än i verkligheten. Ungefär detsamma kan sägas om Jugoslavien.

Ett modernt fenomen

Egentligen kan federalism beteckna två skilda saker: antingen en institutionaliserad organisation eller en politisk ideologi. I den senare betydelsen är det centrala antagandet att olikheter och särarter (språkliga, religiösa, kulturella och historiska) bäst garanteras genom någon form av enighet. Men det är en idé som inte alltid har en stark förankring eller betydelse i existerande federationer. Burma är ett bra exempel, det gäller även Spanien. Om den reella federala ordningen är svag kan det leda till krav på total politisk autonomi, en egen autonom stat (”secessionism”). Det ser vi i till exempel Spanien – i Baskien och Katalonien är separatismen stark.

Federationer är ett modernt fenomen. Det första världskriget var bland annat ett krig mellan gamla imperier och de försvann efter kriget: det Ottomanska imperiet, Ryssland och Habsburg (Österrike-Ungern). I stället fick vi de nya nationalstaterna där tanken, konstruerad främst av USAs dåvarande president Woodrow Wilson, var att varje (etnisk) nation skulle ha sin egen stat. Tyvärr var det inte så enkelt att rita nya gränser, i västra Tjeckoslovakien fanns en stor tysk minoritet, i öster en stor ungersk minoritet – det finns en rad andra exempel. Det var givetvis inte detta som orsakade det andra världskriget, men Hitler använde detta faktum när han lade beslag på Sudetenland, de västra delarna av nuvarande Tjeckien.

Det var efter andra världskriget som federativa statsbildningar började växa fram. Och även federativa unioner: en suverän stat kan göra avkall på sin suveränitet och gå samman med andra stater – till exempel EU. En union som ett medlemsland, Storbritannien, nu har beslutat och påbörjat en lång process för att lämna. Sannolikheten att andra medlemsstater beslutar samma sak är svår att uppskatta, vilket dock inte hindrat spekulationer kring ett sådant scenario. Om Marine Le Pen blir Frankrikes nästa president är det fullt tänkbart att Frankrike följer Storbritanniens väg.

I andra länder, till exempel i Danmark, hörs liknande tankegångar. Oavsett vad man tycker om EU blir då krig i Europa en fullt tänkbar möjlighet.

Skydd för minoriteter

Som sagt är en grundtanke i federalismen att olika gruppers och minoriteters särart ska skyddas. Så var dock inte fallet med Förbundsrepubliken Tysklands bildande – det var mer en av segermakterna påtvingad ordning för att minska risken för att historien skulle upprepa sig, att ett nytt Tyskt Rike skulle återuppstå.

Federalism kan också vara en process: en stat kan ge regioner/distrikt/förbundsländer befogenheter som saknas i centralstyrda stater. Till och med i det centralistiska Sverige finns ett exempel: försöket med regioner som inleddes 1999, då man slopade länsgränserna i Skåne och Västra Götaland. Försöket permanentades, landstingen blev regioner här och gavs ett begränsat självstyre (i huvudsak sjukvård och kollektivtrafik). 2011 permanentades försöket och andra territorier har nu blivit regioner. Men det är knappast tal om någon federalism.

En ingrediens i federalismens idé om skydd för kulturella, språkliga och andra särarter hos minoriteter förverkligades dock i lagen om nationella minoriteter som trädde i kraft 2010 och omfattar romer, judar, sverigefinnar, tornedalingar och samer. Den ger de olika folkgrupperna rätt till bland annat skola och äldrevård på respektive språk, samt till forsknings-, kultur- och litteraturstöd. Sveri-

Foto: Bertil Ericson/TT

Samer demonstrerar för rätt till land och vatten i Stockholm 2007. I den svenska nationella minoritetslagen, som började gälla 2010, finns en federalistisk tanke, men någon rätt till land och vatten ger den inte.

gefinnar, tornedalingar och samer har även rätt att kommunicera på sina språk med myndigheter, men territoriellt sett har lagen ingen betydelse. Den första konstitutionella federationen var USA, som dock började som en konfederation – ett mellanstatligt samarbete som utvecklades till en federation i takt med att centralmakten stärktes. Många vet nog inte att amerikaner har dubbelt medborgarskap, både som medborgare i federationen och i den egna (del)staten. Konfederalism, eller mellanstatlighet, betyder att en allmän styrelse är underordnad dess medlemmar. Många som ogillar EU förordar en sådan här ordning. Vi kan se två extremfall: i det ena fallet är centralstatens makt stor och de lokala beslutsorganen har små maktresurser (Spanien ligger nära detta, och i dagsläget är fallet även så i Burma); i det andra fallet är den gemensamma staten bara federal till namnet och i realiteten en konfederation.

Centralstyrning och autonomi

Ordet federalism kan ha lite olika känslomässiga betoningar. I USA står det oftast för något negativt, eftersom man vanligtvis avser centralstyrning från Washington DC (skatter, FBI, med mera), men det får en mer positiv klang om man tänker på de stora portionerna av delstatligt självstyre som finns. Även kommunerna (cou nties) har en stadgad rätt till relativt stort självbestämmande.

I Europa är det ofta på liknande sätt i en del grupper ett skällsord för icke-demokratisk centralstyrning från Bryssel (EUs omtalade ”demokratiska underskott”). Här handlar det om överstatlighet, om en nivå ovanför suveräna nationalstater. Men i till exempel Tyskland och Italien lyfts ofta fördelarna fram: regional autonomi och större inslag av närdemokrati. Som man brukar säga: Italien är endast namnet på ett fotbollslag. Under senare år har flera regioner börjat resa krav på utträde ur de federala staterna/unionerna.

Jag har nämnt Katalonien där självständighetskraven länge varit starka och nu är frågan om vad som beslutas i Skottland efter brexit. I USA har utträdesmöjligheten börjat diskuteras i Kalifornien efter presidentvalet. I USAs konstitution finns inget skrivet om ifall delstater har möjlighet lämna unionen, en möjlighet som provades av sydstaterna innan det amerikanska inbördeskriget. Dock har Högsta domstolen slagit fast att utträde strider mot konstitutionen. Så Kaliforniens möjligheter är nog små.

> ”Tidigare var det en uttalad vänsterfråga, under slagordet ’Nej till EU’ dolde sig en önskan om fortsatt nationalstatlig suveränitet eller en konfederalism. Nu har dock Europas högerpopulister gjort det till en av sina hjärtefrågor.”

I Sverige har inte så mycket hänt i debatten om federalism, det är närmast en ickefråga. Men frågan om medlemskapet i EU och debatten om detta är intressant. Tidigare var det en uttalad vänsterfråga, under slagordet ”Nej till EU” dolde sig en önskan om fortsatt nationalstatlig suveränitet eller en konfederalism. Nu har dock Europas högerpopulister gjort det till en av sina hjärtefrågor (se *www.svd.se/lista-populisterna-som-vill-stoppa-globaliseringen*) och vävt samman det med migrationspolitik. Det påstås att Bryssel-eliten har en hemlig plan för att skapa ett Europa vars enskilda stater ska förvandlas till extremt multietniska länder. En annan konspirationistisk variant är att Socialdemokraterna vill öka invandringen för att de nya invånarna ska stödja dem politiskt i valen.

Realisera nyordningar

I vassen lurar nu en alltmer betydelsefull region som kanske utvecklas till en federation: Asean (Association of Southeast Asian Nations). I den ingår Kambodja, Indonesien, Laos, Malaysia, Burma, Filippinerna, Singapore, Thailand, Brunei och Vietnam. Syftet är att påskynda den ekonomiska tillväxten, göra sociala framsteg och gynna den kulturella utvecklingen samt att garantera fred och stabilitet. Snart kommer det till exempel att bli lättare för invånarna här att röra sig mellan länderna, och givetvis lättare för kapitalägare att göra affärer oberoende av statsgränserna. I medlemsländerna följer man noga utvecklingen i EU, till stor del beroende på att man vill undvika de misstag som gjorts här.

Federalismens styrka visar sig om en stat, eller förbundna stater, lyckas med att hantera konflikter. Men det finns det ingen garanti för, så klart. Något som kan tala för federalism är att det existerar en rad nationer som saknar egna stater (till exempel kurderna, eller rohingya – ett muslimskt indoeuropeiskt folk i Burma som inte ens är medborgare i det land där de bor).

Så det är nog dags att ta sig en rejäl funderare på hur vi vill organisera vår värld politiskt för att kunna realisera angelägna ekonomiska och miljömässiga nyordningar. Inte minst det senare.

Göran Dahl

Redaktör: Malin Bergendal, malin.bergendal@tidningensyre.se

Foto: Mulugeta Ayene/AP/TT

Ett svenskt hållbarhetsuniversitet för motiverade elever, speciellt kvinnliga, från behövande länder vore en bra insats för världen, skriver Jan Vogolla. Kanske några av de här kvinnorna i Etiopien, som just har fått matpaket från FN.

Sverige kan lära världen miljö och demokrati

DEBATT FN beräknar att populationen i världen blir 10 miljarder år 2050. Målet är att om 33 år rättvist tillgodose behoven av rent vatten, mat, energi med mera inom klimatets och planetens hållbara gränser. Förutsättningen är fred, demokratiutveckling, infrastruktur, kultur och kunskap för en hållbar framtid.

Sverige har i mer än 200 år haft fred och i lugn och ro utvecklat demokrati, infrastruktur och hållbar miljöteknik. Det generösa svenska biståndsmålet 2016 var 43 miljarder kronor, en procent av vår BNP, vilket är unikt.

Sidas och Forum Syds ambitiösa och lovvärda arbete görs samarbete med biståndsorganisationer. Ambitionen är att genomföra humanitära och hållbara miljöinsatser, som rent vatten, solenergisystem, avloppssystem, utbildning i odling och mycket mer. Men många hinder bromsar hjälpen, såsom okunskap, ofred och korruption, som tvingar biståndsorganisationerna till tung byråkrati.

Korruption är en av de största utmaningarna för transparant ekonomiskt bistånd. Frågan är: hur kan skattebetalarnas pengar göra mest nytta i rätt tid och på rätt plats, för att lindra den internationella nöden effektivast? Mycket talar för att en ny strategi behövs. Allt fler tillverkningsföretag läggs ner eller flyttar utomlands. Tyvärr försvinner fler arbeten än det tillkommer nya och därför har det klassiska sättet att skapa arbetstillfällen blivit föråldrat. Svenska företag och utbildningssektorn bör därför stimuleras att samarbeta för skapa nya ”gröna” arbeten här hemma och i utvecklingsländer.

Sverige bör skapa ett nytt hållbarhetsuniversitet för internationellt bistånd för hjälp till självhjälp. Utbildningen kan omfatta teknik och forskning, klimat, infrastruktur, vägar, energi, elförsörjning, ekologi, odling, skogsbruk, hälsa, hygien, dricksvatten, avlopp, katastrofhjälp, integrationsfrågor, samhällsbyggnad, fred, diplomati, språkinlärning, sjukhusvård, fjärrkirurgi, it-kommunikation och trafik. Men även grön miljöekonomi som skatteväxling, nya ”mikrokreditbanker” utan ränta och mycket mer.

Med vår stabilitet, vår långvariga fred, demokrati och jämställdhet borde Sverige marknadsföra sig som världens största internationella hållbarhetsskola. Finansieringen skulle kunna lösas till exempel genom en omfördelning av biståndspengarna.

Exempel: Sverige ställer krav på att det land, som önskar få vårt bistånd, ska vara villigt att införa och tillämpa demokratiska och mänskliga rättigheter, (precis som nu). Båda parter utser motiverade elever med tonvikt på kvinnor att delta i utbildningarna.

Sverige står för kostnaderna för resor, utbildning, logi och uppehälle. De hjälpsökande ländernas elever förbinder sig att återvända till sina hemländer och starta konkreta nödvändiga projekt genom att tillämpa sina nyförvärvade kunskaper.

Uppföljning kan göras av Sida och Forum Syd genom mätbara mål och oanmälda besök på plats.

Svenska utbildningsinstitutioner kan således utvecklas och skapa många nya arbeten i Sverige. Våra företag kan stimuleras att utveckla nya miljöprodukter och skapa nya arbeten för högutbildade som är nyanlända från andra länder och vill hjälpa sina hemländer till självhjälp.

Denna form av biståndsfinansierad utbildningshjälp i Sverige skulle minimera risken för korruption, nepotism och felanvändning av våra biståndsmedel. Biståndet blir effektivt, genom att utbildningarna sker på svensk mark.

Eleverna kan också göra studiebesök på lämpliga anläggningar i drift. Då får de träffa experter och skapa kontakter inom marknadsområdet samt med forskare, universitet och institutioner. I kölvattnet skulle biståndet troligen räcka till mer. Många nya jobb skulle skapas på hemmaplan och internationellt. Låt oss hjälpa effektivare, vi har ingen tid att förlora!

Jan Vogolla
Ingenjör och miljöutbildare

Så kan du rädda 3 500 djur i månaden

DEBATT 65 öre. Så lite kan det, enligt Animal charity evaluators, kosta att rädda ett djur från ett liv i en djurfabrik. Att donera pengar till de mest effektiva djurrättsorganisationerna är därmed ett av de absolut bästa sätten att hjälpa djuren.

Animal charity evaluators ger råd till människor som donerar till välgörenhetsorganisationer genom att hitta de som gör mest för djuren. De ger även organisationer råd om hur de kan göra mer för djuren.

Så hur hittar USA-baserade Animal charity evaluators organisationerna som gör mest för djuren? För det första fokuserar man på de organisationer som hjälper djur i djurfabriker. Även om många andra djur också behöver hjälp - de som riskerar utrotning, blir övergivna av sina ägare eller jagas i naturen - kan man göra mest för dem som lever i djurfabriker. Det finns helt enkelt ofantligt många djur i djurfabriker och relativt lite resurser läggs på att hjälpa dem.

Animal charity evaluators ställer sig sedan frågan: hur många djur räddar organisationen per extra donerad krona? Detta beräknar de genom att först ta reda på vad organisationens resurser används till, så som att marknadsföra veganism online, driva kampanjer mot företag eller att producera filmer om djurfabrikers förhållanden. Sedan använder Animal charity evaluators den bästa tillgängliga evidensen för att ta reda effekten varje åtgärd har per krona. För vissa åtgärder, till exempel att dela ut flygblad om veganism, kan man utgå från gedigna experiment där man försökt ta reda på hur många djur det-ta räddar. Där sådana experiment inte finns gör Animal charity evaluators sitt bästa med hjälp av andra typer av evidens.

Beräkningar som dessa innehåller stor osäkerhet. Beräkningarna bör inte tas bokstavligt, men kan användas som en indikation. Även om Animal charity evaluators vore för optimistiska och det kostar 10 eller 100 gånger mer att rädda ett djurliv än de tror, är det förvånande hur lite det kostar att rädda ett djur från ett liv i en djurfabrik.

Vad betyder det att det kan kosta så lite som 65 öre att rädda ett djurliv? Betyder det att du ska börja äta kött och istället donera till djurrättsorganisationer för att döva ditt samvete? Nej, självklart är det viktigt att leva i enlighet med sina värderingar. Det betyder heller inte att vi inte behöver aktivister - det är ofta tack vare aktivister som djurrättsorganisationers kostnader för att rädda djurliv är så låga.

Slutsatsen du bör dra är att en av de bästa sakerna du kan göra för djuren är att donera pengar. Vissa inom Effektiv altruism-rörelsen - en rörelse med människor som vill använda sin tid och sina pengar till att förbättra världen så mycket som möjligt - drar slutsatsen att de bör ta ett jobb där de tjänar mycket pengar för att donera så mycket som möjligt, medan andra väljer att donera 10 procent av sin inkomst till djurrättsorganisationer. Du bör göra detsamma. Med 10 procent av en svensk medelinkomst skulle du kunna rädda över 3 500 djur i månaden.

Markus Anderljung
Ordförande i Effektiv altruism

Foto: Teh Eng Koon/AP/TT

För de här hönorna är det för sent, men andra kan räddas med hjälp av Effektiv altruism-rörelsen, skriver Markus Anderljung.

Delta i debatten!

Skriv vad du tycker och skicka till glod@tidningensyre.se. Vi tar emot texter på max 3500 tecken (inklusive mellanslag) men håller du dig under 2500 tecken har du större chans att få in texten. Vi förbehåller oss också rätten att korta texter som är längre. Skicka gärna med en porträttbild (ansiktsbild framifrån) och en presentation av dig själv. Normalt publicerar vi inte texter under pseudonym.

I tisdagens Syre önskar sig Rut Blomqvist inför 2017 en politik som erkänner flersamma relationer - till exempel att man ska kunna gifta sig med mer än en. Vad tycker du om det?

Foto: Privat

Alexandra Papamanoli, 25 år, integrationskonsulent, Borås

-Absolut! Tittar man på djurvärlden är monogama heterosexuella relationer snarare en avvikelse än en norm, varför ska det vara annorlunda för oss? Människor ska själva kunna välja vilken partner de ska ha och också hur många. Så länge det förekommer samtycke ska inte kön eller antal personer spela roll i våra relationer.

Foto: Privat

Rejn Karlgren, 40 år, kommunalråd för MP, Sandviken

- I dag lever många inte längre i traditionella kärnfamiljer. Våra regelverk kring äktenskap, arv och samlevnad är ett lappverk som inte riktigt fyller behoven i den verklighet vi lever i. Det skulle behövas genomgripande förändringar för en sammanhållen lagstiftning, som fungerar och ger trygghet för alla familjeformer. Jag är lite besviken på att vår regering inte orkat ta sig an det arbetet fullt ut.

Foto: Privat

Olle Hilborn, 31 år, kognitionsvetare och spelutvecklare, Jämjö

- Ideologiskt har jag inga problem med det, men som Rut Blomqvist själv påpekar finns en del praktiska problem. Giftermål som skulle kunna ingås av flera för ju också flera juridiska implikationer med sig (arvsrätt, arvsordning, delad äganderätt). Man bör också specificera exakt vilka implikationer, för att verkligen frigöra oss från idén om hur relationer ”ska vara”.

Läs Rut Blomqvists ledare här:

tidningensyre.se/2017/nummer-128/fler-mandlar-groten-ar/

Redaktör: Benita Eklund, benita.eklund@tidningensyre.se

Miljoner riskerar svält i Jemen

Upp till åtta miljoner jemeniter lider allvarlig brist på mat medan ytterligare två miljoner är drabbade av akut matbrist och befinner sig bara en nivå under gränsen för hungersnöd, enligt varningssystemet Famine early warning systems Network som den amerikanska biståndsmyndigheten USAID står bakom.

Enligt FNs barnfond Unicef är minst 4,5 miljoner människor i behov av behandling av undernäring, däribland 2 miljoner barn.

Den pågående konflikten mellan den saudiledda koalitionen och huthirebellerna har bidragit till krisen. Famine early warning systems network beskriver situationen som en av ”de största kriserna i världen när det gäller livsmedelsförsörjning”.

Det två år långa inbördeskriget har lett till tusentals döda och tre miljoner människor har drivits på flykt. Kriget har gjort det svårt för hjälporganisationer att få tillträde till drabbade områden.

Under 2016 gick FN ut med en vädjan om 1,7 miljarder dollar för insatser i Jemen men fortfarande saknas 40 procent av summan.

Tharanga Yakupitiyage/IPS

Ny indisk rapport lyfter basinkomst

Den indiska regeringen släpper under januari en rapport som lyfter basinkomst som ”en väg framåt” enligt ett uttalande i The Independent av basinkomstförespråkaren och professorn Guy Standing.

Han menar dock att detta inte betyder att en allmän basinkomst kommer att införas även om det ses som en möjlighet.

– Jag förväntar mig inte att de går hela vägen, eftersom det är en sådan dramatisk omvandling.

Den indiska regeringens ekonomiska rådgivare, Arvid Subramanian, sa i oktober i The Indian Express att det inte alltid är säkert att stöd från staten verkligen når de fattiga och han frågade sig i artikeln om basinkomst kan vara mer effektivt än nuvarande system.

Benita Eklund

MP-kritiker möts – men inget nytt parti i sikte

Miljöpartiets interna kritiker mobiliserar. I helgen träffas de för att diskutera hur partiet kan vridas i en mer radikal riktning. Partisekreteraren ser ingen splittring och tror att arbetet inför valet kan samla partiet.

Efter Vattenfalls brunkolsförsäljning och andra tunga eftergifter är många miljöpartister besvikna. Ett 40-tal av dem möts under helgen i Arboga för att diskutera politik och strategi både inför kongressen i maj och på längre sikt.

Initiativtagaren Sibylla Jämting tycker eftergifterna varit för stora. Om partiet ska sätta sig i en ny regering vill hon se tydliga gränser hur långt man kan kompromissa. Nu tycker hon partiet behöver skärpa klimatpolitiken och visa att man inte nöjer sig med det man kan uppnå här och nu.

– Visst ska man berätta om de framgångar man haft, men man måste också säga att det är otillräckligt. Vi lever som om det fanns fyra jordklot, då behövs väldigt stora förändringar, säger hon.

Sibylla Jämting betonar att hon inte söker konflikt och tror på de styrandes goda vilja men hon tycker att de varit dåliga på att lyssna på kritiska röster.

– Ett parti måste kunna rymma olika uppfattningar, säger hon.

Partisekreteraren Amanda Lind ser varken toppstyrning eller splittring i partiet.

– Det är naturligt att det finns olika åsikter i ett parti och vi ska ha högt i tak. Samtidigt är inriktningen att vara med i regering och att genomföra grön politik tydligt förankrad, inte minst på vår kongress förra året, skriver hon i ett mejl.

Att valet närmar sig tror Amanda Lind är positivt för partiet.

– Nu går vi in i en fas där vi ska politikutveckla och ta fram ett valmanifest, det tror jag kommer ge energi och samla partiet, skriver hon.

Bland dem som ska föreläsa under konferensen finns ex-språkröret Birger Schlaug. Han lämnade partiet 2005, enligt honom själv sedan de dåvarande språkrören bett honom upphöra med sin offentliga kritik eller gå ur. Han skräder inte orden när han ger sin syn på dagens miljöparti:

– Jag tycker att partiet i dag fungerar som nyttiga idioter genom att försvara sådant som det bildades för att motverka, säger han.

Under hösten har det förekommit spekulationer om att ett nytt grönt parti är på väg att bildas. Men Birger Schlaug är skeptisk. Liksom Sibylla Jämting hoppas han på en förändring av MP.

– Jag skulle föredra att partiledningen skärper sig och ser vilken ideologisk skatt man sitter på. Att bilda ett parti är en sak, att bli något som håller ihop och får framgång är något annat, säger han.

Olof Olsson Klugman

Foto: Tore Meek/TT

Förnybart växer och fossilbolagen har bekymmer. Men än är inte slaget över, särskilt inte vad gäller transporter.

Kris för fossilbolagen

Fallande energipriser ger fossilindustrin bekymmer. I Storbritannien gick rekordmånga olje- och gasföretag i konkurs förra året och när den förnybara energin nu växer kan utvecklingen fortsätta.

16 brittiska olje- och gasbolag gick i konkurs 2016, enligt tidningen Independent. Det är fler än någonsin tidigare. Så sent som 2012 gick inte ett enda av landets olje- eller gasbolag omkull. Konkurserna kan ses i ljuset av att oljepriset i fjol föll till under 50 dollar per fat, jämfört med nivåer på över 120 dollar per fat 2011.

Följaktligen är det inte bara den brittiska fossilindustrin som har bekymmer. Det senaste året har det bland annat rapporterats om tiotusentals förlorade jobb i den norska oljebranschen och vinstras för världens största oljebolag Exxon.

Hur oljepriset kommer att utvecklas framöver finns olika bedömningar av. Ett tänkbart scenario är att det fortsätter falla då tillgången på förnybar energi nu växer snabbt i stora delar av världen. Vissa bedömare tror på ett oljepris långt under dagens nivå de kommande åren. Thierry Lepercq, forskningschef på det franska energibolaget Engie, spår att utvecklingen av förnybar energi kan pressa priset under tio dollar per fat.

– Löftet om ändlös och fri energi är här, säger han till Independent.

Alla är dock inte lika optimistiska vad gäller omställningen till det förnybara. Joseph Dutton, energiforskare vid Exeter-universitetet, påpekar att omställningstakten skiljer sig åt mellan olika sektorer.

– Det är en verklig kamp mellan fossila bränslen och förnybart när det gäller elproduktion. Men när det kommer till transporter, är vi långt ifrån där vi behöver vara för att tackla klimatförändringarna, säger han till Independent.

Olof Olsson Klugman

Foto: Pontus Lundahl/TT

Överbefälhavare Micael Bydén talar vid Folk och Försvars rikskonferens som i år till stort del kretsat kring Vladimir Putin.

Ryskt fokus i Sälen

2017 års upplaga av Folk och försvar sammanföll med att Sverige påbörjade sin månad som ordförande i FNs säkerhetsråd och att Donald Trump snart intar presidentposten i USA. Fokus låg dock mest på Ryssland, vilket tränger undan andra viktiga frågor enligt Svenska Freds.

I Sälen varvas försvarspolitiska utspel med nätverkande mellan intresseorganisationer, toppolitiker och vapenindustrin och i takt med att medieintresset ökar har Folk och försvar allt oftare kallats ”vinterhalvårets Almedalen”.

Många samtal och paneldebatter kretsade kring Ryssland i allmänhet och president Vladimir Putin i synnerhet. Allan Widman, ordförande i försvarsutskottet och riksdagsledamot för Liberalerna, ser ett fullvärdigt svenskt Nato-medlemskap som en garant mot att bli indragen i en militär konflikt.

– Det finns många som funderar kring Putins uttalade ambition att återta ett politiskt inflytande över det som utgjorde gamla Sovjetunionen, säger han till Sveriges radio.

Liberalerna stod utanför försvarsuppgörelsen som S-Mp-regeringen träffade med den övriga alliansen 2015. Men på sistone har allianspartier försökt överträffa varandra i försvarspolitiska utspel, vilket fick Tomas Ramberg, inrikespolitisk kommentator på Ekot, att fråga sig ifall försvaret kommer bli en av de tyngsta valfrågorna 2018:

”Försvarspolitiken har blivit för värdefull för allianspartierna för att de än en gång ska begrava den i ett samarbetsprojekt med regeringen. Regeringen ser faran och försvarsministern gjorde i dag sitt bästa för att göra det jobbigt för de borgerliga partistrategerna.”

I december lyfte utrikesminister Margot Wallström fram behovet av upptinade relationer med Ryssland, och en baktanke med det torde vara arbetsro i FNs säkerhetsråd där Ryssland har vetorätt. Före nyår rapporterade SvD om planer på ett möte mellan Margot Wallström och den ryske utrikesministern Sergej Lavrov, en ambition som frontalkrockar med försvarsminister Peter Hultqvists hårdare linje.

– Wallström vill inte ha något bråk med ryssarna nu när Sverige ska sitta i säkerhetsrådet i två år framöver, säger en anonym uppgiftslämnare till SvD.

Rysslandsfokuset, både i Sälen och i medierna, har trängt undan freds- och vapenexportfrågor menar Agnes Hellström, ordförande för Svenska freds. Hon anser att själva säkerhetsbegreppet behöver breddas och önskar fler samtal om hur Sverige kan arbeta för avspänning och nedrustning för att förhindra att väpnad konflikt bryter ut eller förvärras både i närområdet och i andra delar av världen.

– Vad har det exempelvis den svenska vapenexporten till icke-demokratier för betydelse säkerhetspolitiskt, hur kan människor på flykt anses vara ett större hot mot säkerheten än den krigsmateriel som bidrar till att göda konflikter? säger Agnes Hellström till Syre.

Klas Lundström

Energikommissionen i mål

I veckan presenterade energiminister Ibrahim Baylan (S) Energikommissionens slutbetänkande. Den innehåller inga direkta nyheter utan består av förslag som utgår från den blocköverskridande överenskommelsen från i somras.

Nu återstår att få de 12 förslagen och 30 bedömningarna godkända av riksdagen. En viktig utgångspunkt för förslagen är att Sverige senast år 2045 ”inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter nå negativa utsläpp” skriver regeringen i en kommentar på sin hemsida. Nu tillsätts en genomförandegrupp med med de partier som slöt överenskommelsen.

– De förslag och bedömningar som kommissionen lägger fram skapar en bra grund för den framtida energipolitiken. Nu är det upp till regering och riksdag att fatta skarpa politiska beslut, säger Energikommissionens ordförande Bo Diczfalusy.

Benita Eklund

Årets första partiledardebatt

I onsdags hölls partiledardebatt i riksdagen och statsminister Stefan Löfven (S) summerade 2016 som ett ”orons år då världen verkade lite grymmare”.

Han målade dock en ganska ljus bild av vägen framåt med låg arbetslöshet, förbättrade skolresultat, ökat bostadsbyggande och upprustat försvar.

Otryggheten, terrorn och brottsligheten var teman som återkom under förmiddagen. Anna Kinberg Batra (M) menade att världen på några år har blivit en mycket farligare plats och att svaret bland annat är mer pengar till försvaret, ökat samarbete med EU och ett Natomedlemskap.

Jimmie Åkesson (SD) gladde sig åt ”tillnyktring i migrationspolitiken” och att ”nästan alla pratar om svenska värderingar” men betonade att det mörka fortfarande dominerade med allt från långa vårdköer till en ”havererad integrationspolitik”.

Utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) lyfte en trebent politik mot klyftor, kriminalitet och klimathot som vägen framåt och Jonas Sjöstedt (V) sa att hans parti i mångt och mycket håller med regeringspartiernas beskrivning av vikten av jämlikheten. Han betonade dock en tydlig skiljelinje vid synen på hur förmögna ska beskattas.

– Sveriges miljardärer måste ställa upp, menar han.

Benita Eklund

Fransk bonde hjälpte flyktingar

Nyligen inleddes rättegången mot den franske bonden Cédric Herrou, som anklagas för att ha hjälpt åtta flyktingar över gränsen från Italien där han har sin olivfarm. Han riskerar fem års fängelse och 30 000 euro i böter. Fallet har fått stor uppmärksamhet och medan somliga ser honom som en brottsling liknas han av andra vid dem som hjälpte judar under andra världskriget.

Inför rättegången i Nice, då 300 människor samlats på plats en, uppmanade han även andra att bryta mot lagen om det krävs.

– Vår roll är att hjälpa människor från fara och faran är gränsen, sa han enligt The Guardian innan han klev in i rättsalen.

Benita Eklund

Redaktör: Benita Eklund, benita.eklund@tidningensyre.se

Allt fler på flykt kan bli kvar i Marocko

Marocko har länge varit ett transitland för migranter som försöker ta sig till Europa. Men i takt med att det blivit allt svårare att ta sig över Medelhavet kan Marocko, som har en stabil ekonomi, nu även bli ett destinationsland. De allra flesta som tagit sig till Marocko via Sahara drömmer dock fortfarande om att ta sig vidare till Europa.

Foto: Fabiola Ortiz/IPS

Staden Rabat i Marocko. Marocko blev 2013 det första arabiska landet som gjorde det möjligt för papperslösa migranter att få permanent uppehållstillstånd.

Bara en och en halv mil från den marockanska kuststaden Nador, i regionen Rif, ligger den spanska enklaven Melilla, en mindre spansk stad med 70 000 invånare som förvandlats till en samlingsplats för många som vill söka asyl i Europa.

Tillsammans med Ceuta är dessa två enklaver de sista spanska territorierna och EUs enda landgränser på den afrikanska kontinenten. Av just det skälet anländer många människor från södra Afrika, och allt oftare även flyktingar från Syrien, till Marocko med förhoppningen att kunna ta sig över till den spanska sidan.

I takt med att trycket på enklaverna har ökat har dock båda städerna byggt allt högre stängsel och murar runt sina gränser. Men fortfarande försöker många ta sig över stängslen eller bege sig ut på farliga resor med båtar.

Nyligen lyckades båtar rädda runt 60 migranter som var på drift i närheten av Melilla. I början av december förra året lyckades runt 400 personer bryta sig igenom gränsbarriären till Ceuta och för bara någon vecka sedan försökte över 1000 migranter återigen att ta sig igenom samma stängsel.

En av dem som tagit sig den långa resan till Marocko är 24-åriga Mohamed Diaradsouba, som med risk för livet rest den 500 mil långa resan från sitt hem i Elfenbenskusten. Bakom sig lämnade han sin hustru och ettårige son. Förhoppningen är att han en dag ska kunna resa tillbaka hem till dem.

– Det fanns inga arbeten där jag bodde och jag hade inte råd att försörja mig. Jag tog mig till Marocko för jag vill åka vidare till Spanien. Inte heller här finns det några jobb. Jag är dock säker på att jag ska hitta ett jobb i Spanien, Frankrike, Belgien eller Tyskland, säger Mohamed Diaradsouba till IPS.

Han lever på småsummor från kyrkan och frivilliga och bor i ett hemmabyggt tält tillsammans med närmare 300 personer i ett läger utanför Nador. Tältlägret är uppbyggt i skogen och har nu funnits där i tre månader.

– Vi bor bland buskarna uppe på ett berg. Livet är inte lätt här, vi tvingas gå varje dag för att få tag på mat och vatten. Tälten består av plast och allting blir blött när det regnar. Vi är rädda för polisen för de vet inte vad mänskliga rättigheter är för något. Vi håller oss i skogen, berättar han.

Han har inga giltiga dokument och är bara en av många tusentals papperslösa människor i Marocko. Mohamed Diaradsouba berättar att han inte vet när han ska försöka ta sig över till europeisk mark, eller på vilket sätt, men eventuellt kommer han att försöka ta sig över vattnet med båt.

– Vi försöker samla ihop pengar så att 30 eller 40 personer kan resa samtidigt.

Enligt Aziz Kattouf finns det ytterligare fyra platser ute i skogen där papperslösa migranter lever i tältläger. Emellanåt genomför polisen dock razzior även i tältlägren.

– Då förstör de tälten och tar migranternas telefoner. Många bussas dessutom allra längst söderut i Marocko. Men de tar sig alltid tillbaka till lägren igen, berättar Aziz Kattouf.

Ett par veckor efter att IPS träffat Mohamed Diaradsouba i Marocko hör han av sig för att berätta att han nu lyckats ta sig till den spanska sidan efter en tolv timmar lång båtresa till den spanska staden Almeria.

Enligt Internationella migrationsorganisationen, IOM, kom drygt 8100 migranter till Spanien över havet mellan januari och fram till december förra året. 69 personer rapporteras ha drunknat på samma sträcka.

De flesta migranterna i Marocko är män som kommer från södra Afrika, berättar Miguel Hernandez Garcia, som arbetar för organisationen Association droit et justice, som hjälper flyktingar och migranter.

– Det finns olika skäl till att de har lämnat sina hemländer, som hot om våld eller av politiska skäl. En del har kontakter med landsmän som har lyckats ta sig till Europa och som berättar att levnadsförhållandena inte är lika bra som de var tidigare. Bilden av hur ett liv i Europa ser ut har förändrats och vissa migranter säger att de hellre skulle stanna i Marocko om de fick möjlighet. Det är inte ett superutvecklat land, men heller inte ett superfattigt, säger Miguel Hernandez Garcia till IPS.

Marocko blev 2013 det första arabiska landet som gjorde det möjligt för papperslösa migranter att få permanent uppehållstillstånd. Detta efter att kung Mohammed VI fått denna rekommendation av Marockanska förbundet för mänskliga rättigheter.

Under ett års tid fick fler än 90 procent av de 27 000 papperslösa migranter som ansökte om uppehållstillstånd detta beviljat.

Jean-Paul Cavalieri, representant för FNs flyktingorgan UNHCR i Marocko, menar att det viktigaste nu är att regeln från 2013 permanentas och att flyktingar och migranter också ges tillgång till sjukvård.

– En annan utmaning är att se till att regeln kan tillämpas även på avlägsna platser. Migranterna finns spridda över hela landet. Det skulle kunna bli en modell för andra länder i regionen, säger Jean-Paul Cavalieri.

Fabíola Ortiz/IPS

Onsdag 11 januari. Demonstration utanför Högsta domstolen i Washington, USA, som på 15-årsdagen av att de första fångarna från Afghanistan anlänt till Guantanamo kräver att fängelset nu stängs. I dag är det 55 fångar kvar av de 779 som suttit där sedan George W Bush öppnade lägret den 11 januari 2002 – som ett svar på terrorattackerna den 11 september 2001. Donald Trump har lovat att på nytt sända misstänkta terrorister till fängelset på Guantanamo. Ett av Barack Obamas vallöften 2008 var att han som president skulle stänga det kontroversiella fängelset. Något han inte lyckats med trots upprepade försök.

Foto: Molly Riley/TT

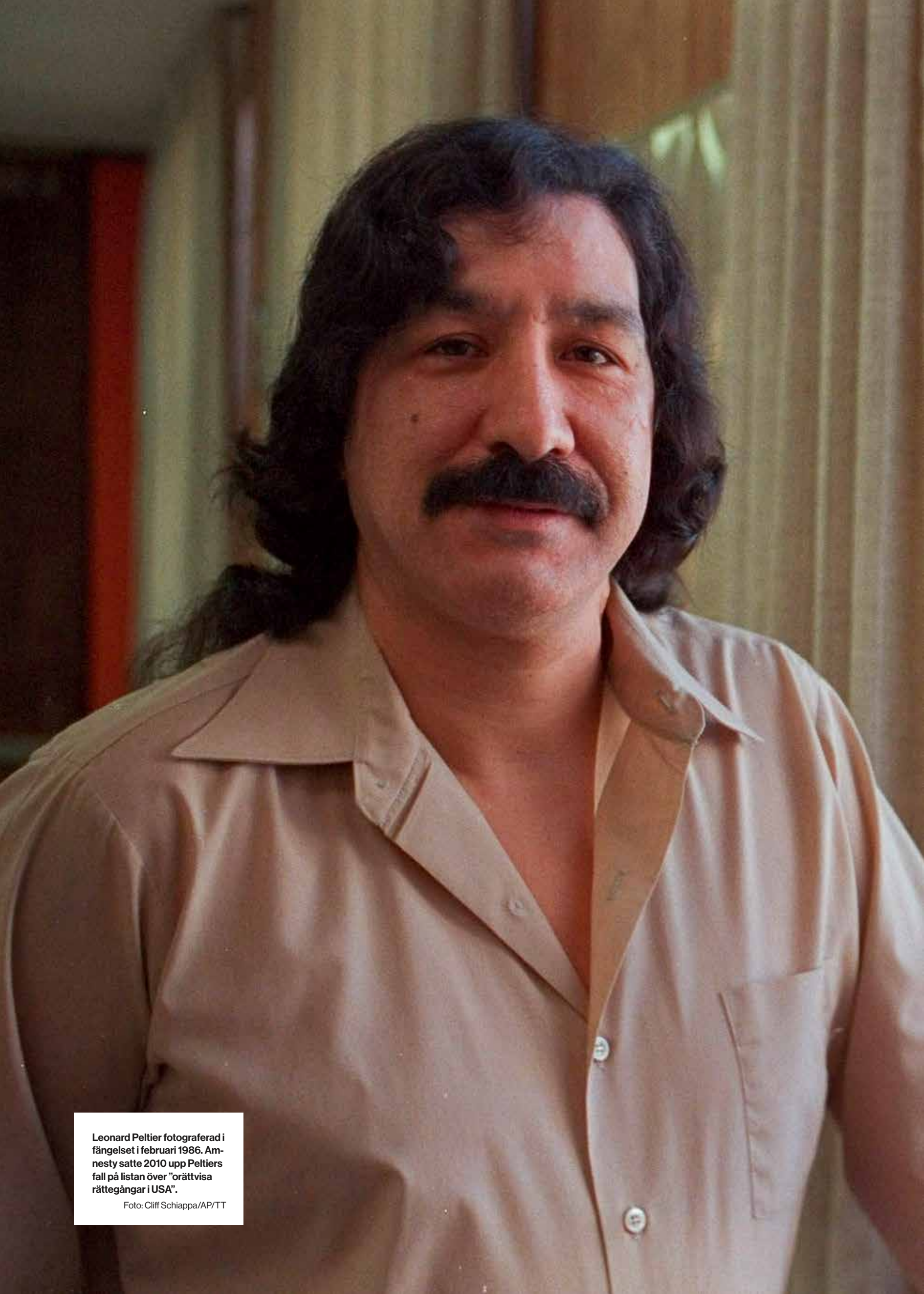

Leonard Peltier fotograferad i fängelset i februari 1986. Amnesty satte 2010 upp Peltiers fall på listan över ”orättvisa rättegångar i USA”.

Foto: Cliff Schiappa/AP/TT

Sista chansen för ”USAs Nelson Mandela”

I år är det 40 år sedan aktivisten och ursprungsamerikanen Leonard Peltier dömdes till livstid för mord på två FBI-agenter i Pine ridge-reservatet. Domen har kritiserats och avgående presidenter i USA har för vana att avsluta sina ämbeten med att benåda fångar. Barack Obama kan vara sista chansen för Peltier, som är 72 år gammal och sjuk.

Text: Klas Lundström

Det finns många skäl för president Obama att benåda Leonard Peltier: hälsan sviktar i sviterna av en rad sjukdomar och bristfällig tillgång till sjukvård och han har suttit frihetsberövad i 40 år utan permission eller tidsbestämt straff. Men främst för att han är oskyldigt dömd för morden på FBI-agenterna Jack Coler och Ron Williams, enligt Peltiers försvarsteam.

1977 dömdes Peltier mot sitt nekande och utan teknisk bevisning, vilket satte punkt för en människojakt som saknar motstycke i USAs nutidshistoria. Målet kastar obehagliga skuggor över USAs rättssystem och förhållande till sin ursprungsbefolkning. 1970-talet var en turbulent tid i USA och Oglala-Lakota-reservatet Pine ridge i South Dakota hade högre mordfrekvens per capita än diktaturens Chile. Oklarheterna i målet mot Peltier kan summeras med frågan: är en person inte oskyldig tills motsatsen bevisas?

2010 satte Amnesty upp Peltiers fall på listan över ”orättvisa rättegångar i USA”.

Frånsett domens bakgrund och politiska explosivitet bör Obama benåda Peltier av humanitära skäl, menar Erika Gue-

Redaktör: Benita Eklund, benita.eklund@tidningensyre.se

Foto: Privat

Skådespelaren Peter Coyote lärde känna Leonard Peltier inför ockupationen av Wounded knee 1973 och sedan dess har de hållit kontakten.

Erika Guevara Rosas, chef för Amnestys Amerikakontor.
Foto: Wikimedia commons/ Wotancito

”Vi förblir allvarligt bekymrade över det sätt som Peltier fälldes på, och vi tror att politiska faktorer kan ha påverkat fallets utgång.”

vara Rosas, chef för Amnestys amerikakontor:

– Vi förblir allvarligt bekymrade över det sätt som Peltier fälldes på, och vi tror att politiska faktorer kan ha påverkat fallets utgång.

En historisk konfliktzon

I slutet av 2016 hamnade reservatet Standing rock i världens blickfång. Reservatet ruvar likt många andra i den amerikanska västern på resursskatter och vattendrag som energisektorn vill åt. Standing rocks kamp mot oljeledningen Dakota access satte fingret på en historisk konflikt som aldrig blir inaktuell: Vem ska få leva i den amerikanska västern?

Oljeledningen ska dras under en av USAs viktigaste floder, Missouri, och mot merparten av reservatsbornas vilja. Det handlar inte bara om intrång, påminner kritiker: den kan äventyra framtiden för människor, djur och natur. I denna historiska konfliktzon och under det turbulenta 1960-talet anslöt sig Leonard Peltier till American indian movement (AIM).

Diskriminering och rasism

Peltier föddes i Grand forks, North Dakota, 1944, just som USAs armé vann terräng på Europas västfront och tio år efter lagen Indian reorganization act. Lagen innebar en omskrivning av USAs reservatspolitik och uppmuntrade reservatsbor att söka lyckan i städer. Bidrag och jobb utlovades, men många mötte bara fördomar, diskriminering och rasism.

Peltiers föräldrar hade rötter bland folkgrupperna anishinaabe och lakota och fick 13 barn innan de skilde sig när Leonard var fyra. Han tillhörde också de generationer ursprungsamerikaner som skickades till kristna internatskolor för att ”civiliseras” och ”räddas” undan sina ”vilda arv”.

– En höstmorgon när jag var ute och lekte stannade en bil till utanför vårt hus. Min mormor började gråta och försvann in i huset. Hon kallade barnen till sig och sa att de hade kommit för att ta oss till Wahpeton Indian school [i North Dakota], berättar han i journalisten Peter Matthiessens bok *In the spirit of Crazy Horse* (1980).

Peltier och andra AIM-ledare har många gånger beskrivit förnedringen de upplevde på internatskolorna långt hemifrån. Som 14-åring hoppade han av skolan och började arbeta som potatisplockare, som 20-åring flyttade han till Seattle. Skådespelaren Peter Coyote lärde känna honom inför ockupationen av Wounded knee 1973 och sedan dess har de hållit kontakten.

– Leonard var killen som fixade dina bildäck eller skrapade ihop pengar till matkasse åt folk som gick hungriga, långt ifrån den cyniske mördare som FBI och många inom politikergräddan velat skapa, säger han till Syre.

Skotten i Pine ridge

För att kasta ljus på ursprungsamerikanernas skrala livsvillkor iscensat-

Foto: Klas Lundström

Delbert Charging Crow är uppvuxen i Pine ridge och deltog i samma motståndsaktioner som Leonard Peltier på 1970-talet.

te AIM en rad spektakulära aktioner: bland annat en protestmarsch från kust till kust, de ockuperade den gamla fängelseön Alcatraz och myndigheten för indianfrågor i Washington.

En som deltog i den långa marschen var Delbert Charging Crow, konstnär och uppvuxen i Pine ridge. Något var tvunget att göras mot behandlingen av ursprungsamerikaner, deras marker och rätt att inte underkastas gruvindustrins intressen, menar han.

– Något måste alltjämt göras, för samma problem finns än i dag, säger han. Pine ridge är USAs fattigaste region, arbetslösheten är överallt och få känner hopp inför framtiden. Men efter ockupationen av Wounded knee blev reservatet USAs farligaste plats att vara politiskt aktiv på.

Wounded knee-ockupationen 1973 var en protest mot reservatsregeringens behandling av så kallade ”traditionalister”, många AIM-medlemmar, som tvärtemot reservatspresidenten Dick Wilson krävde att historiska avtal med amerikanska staten skulle infrias i stället för att ytterligare urvattnas, bland annat genom utförsäljning av naturresurser som uran och kol. Ockupationen varade i två månader och krävde en handfull dödsfall. Men Nixon-regeringen vägrade gå AIMs krav om en reformerad reservatspolitik till mötes, AIM-ledarna fängslades medan Dick Wilson trappade upp jakten på AIM-sympatisörer med stöd av FBI.

– Det var hemska tider som har satt djupa spår, minns Delbert. Människor sköts av förbipasserande bilar, folk arresterades på oklara grunder och alla levde i skräck för Wilsons paramilitära miliser.

I det kaosartade och på alla sätt laddade klimatet körde FBI-agenterna Jack Coler och Ron Williams in på den AIM-kontrollerade gården Jumping bull den 26 juni 1975. De var på jakt efter en person som anklagades för att ha stulit ett par skor (ett fall som borde ha varit reservatpolisens, inte FBIs), men den eftersökte befann sig inte på gården den här dagen. Det är oklart vem som avlossade det första skottet, men efter eldstriden mellan AIM-medlemmar och agenterna dödades de senare med skott på nära håll.

Peter Coyote berättar:

– Utanför gården låg 50 av Wilsons beväpnade män och väntade, men de flydde och lämnade FBI-männen ensamma kvar. Och samtidigt som eldstriden ägde rum var Wilson i Washington för att illegalt sälja rättigheterna till uranbrytning till privata energibolag.

Samtliga på Jumping bull flydde. Under flykten dödades den unge AIM-aktivisten Joe Stuntz av krypskyttar. Ett mord som ännu inte är uppklarat. Snart greps två män som befunnit sig på gården när FBI-männen dödades. De friades av en helvit jury i brist på bevis. FBI riktade då blicken mot Peltier som befann sig i Kanada.

Dom med brister

Att de första åtalade frikändes ”gjorde FBI psykotiska”, menar Peter Coyote:

”Människor sköts av förbipasserande bilar, folk arresterades på oklara grunder och alla levde i skräck …”

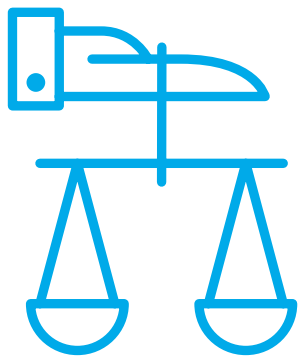

”Något måste alltjämt göras, för samma problem finns än i dag.”

Delbert Charging Crow och hans fru Barbara sjunger en lakotabön. Delbert är orolig för den utbredda fattigdomen i Pine ridge-reservatet. Han har exempelvis haft inbrott i sitt hus flera gånger. För verklig förändring tror han att det krävs reformer av USAs reservatspolitik – reformer som ger USAs ursprungsfolk full kontroll över exempelvis naturresurser.

Foto: Klas Lundström

KEEPING THE TRADITION
WOLAKOTA GATHERING
EAGLE NEST BUTTE
APRIL 22, 2005

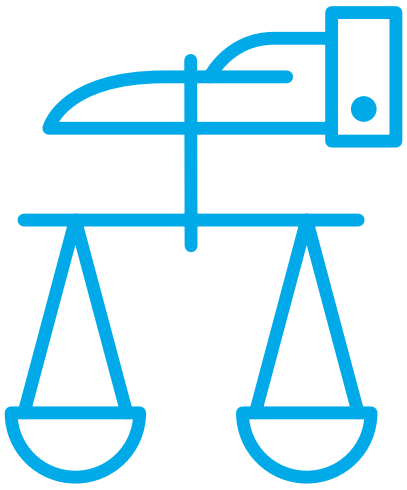

Distriktsdomare Paul Benson som höll i rättegången mot Leonard Peltier arbetade som domare mellan 1971 och 1998. Han vände sig personligen till Bill Clinton och rekommenderade benådning. Fotot är från 1986.

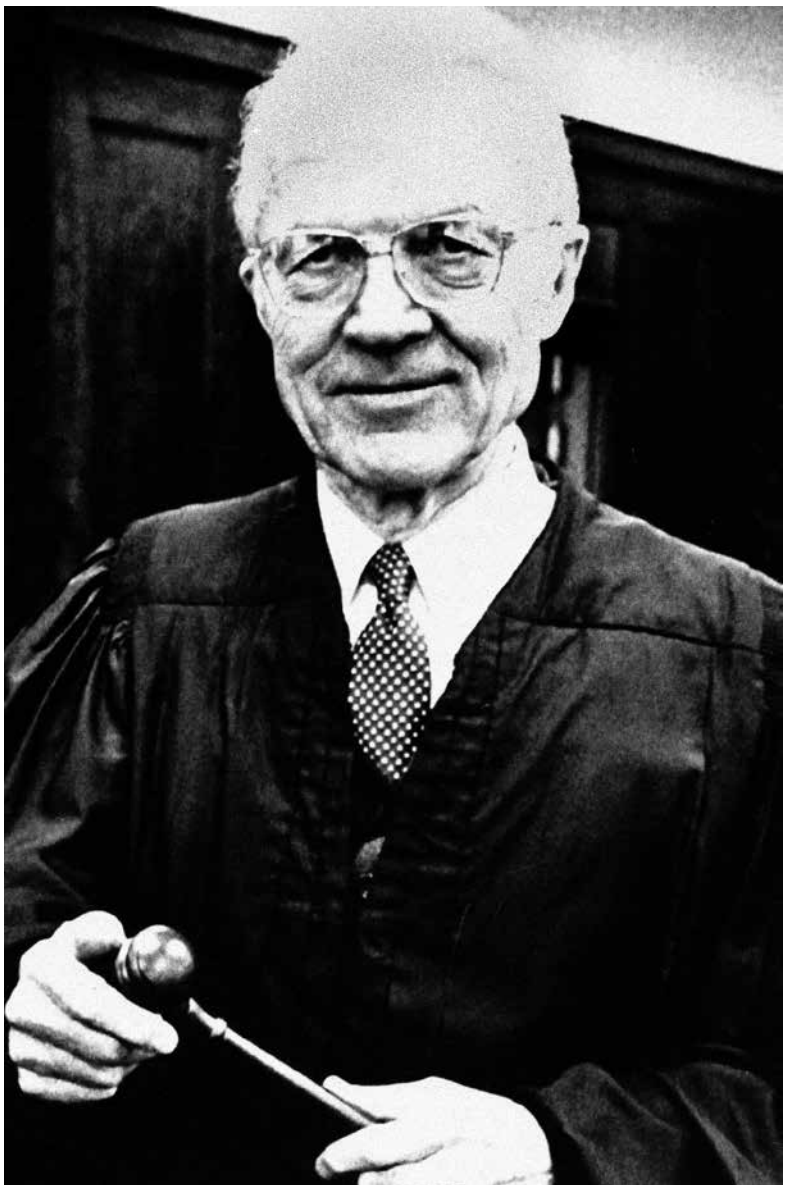

Foto: AP/TT

Skylt med budskapet ”Frige Leonard Peltier” i Detroit, Michigan.

Foto: Wikimedia/creative commons/Karpov the wrecked train

”De var helt enkelt tvungna att få någon fälld för dödsfallen och det var efter det som de började muta vittnen och ändra bevis.”

– De var helt enkelt tvungna att få någon fälld för dödsfallen och det var efter det som de började muta vittnen och ändra bevis.

Ett är Myrtle Poor Bears vittnesmål. Hon ska ha varit Peltiers flickvän och med egna ögon ha sett honom döda de sårade FBI-männen. Inget var sant och hon erkände senare att FBI tvingat henne att lämna det falska vittnesmålet under hot. Men då hade Peltier redan lämnats ut från Kanada, åtalats för dubbelmord och dömts.

Domaren i målet vittnade senare om rättegångens många luckor och vände sig personligen till Bill Clinton och rekommenderade benådning. Detsamma gjorde Desmond Tutu, Nelson Mandela och Dalai Lama. Utan resultat. Inte nog med det har Peltiers dom även ändrats efterhand. Lynn Crooks, åklagare i målet, har erkänt att bevisningen inte räckte till en livstidsdom.

– Det Crooks säger är alltså att en man har tillbringat 40 år i fängelse, dömd för ett brott som inte ens myndigheterna kan styrka att han verkligen gjort sig skyldig till, säger Coyote. Domen har justerats så många gånger att Peltier inte längre är dömd för mord, men ändå hålls han kvar bakom lås och bom.

Coyote bistod Peltier inför benådningsprocessen 2001, då Clinton avgick som president. Men FBI uppvaktade kongressledamöter och satte press på Demokraterna: skulle Peltier benådas riskerade Demokraterna att förlora senatsvalet i South Dakota.

– FBIs fingrar tränger djupt in i den amerikanska politiken, säger Coyote. Folk har sagt till mig att det finns ”väldigt mäktiga personer i Washington som aldrig vill se honom frisläppt, någonsin”.

Nu vässas samma argument i hopp om att förmå Barack Obama att förbise Peltiers benådningsansökan.

”Peltier har bara beskyllt regeringen för alla sina problem och framställt sig själv som martyr och offer”, menar organisationen ”No parole Peltier association”.

Leonard Peltier var på plats den 26 juni 1975 på Jumping bulls gård. Läget i Pine ridge var spänt, reservatet var en av USAs farligaste platser och Dick Wilsons män, beväpnade och uppbackade av FBI, förde ett lågintensivt krig mot AIM. Peltier har ändrat sitt vittnesmål om var exakt han befann sig när eldstriden bröt ut, men det gör honom inte till en mördare. 1992 erkände en AIM-medlem anonymt i dokumentären *Incident at Oglala* att han avfyrade de dödande skotten mot FBI-agenterna.

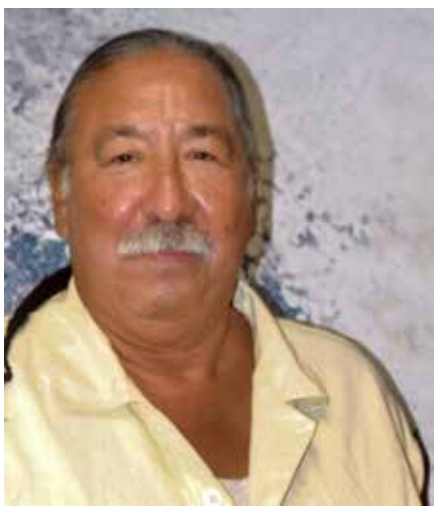

Foto: Creative commons

Leonard Peltier på en relativt nytagen bild av en okänd fotograf. I år fyller han 73 år och har suttit 40 år i fängelse.

AIM kallar Peltier för ”USAs Nelson Mandela”. Liknelsen är inte helt fel. I likhet med Mandela är Peltier en politisk aktivist tillhörande en organisation som betraktas som farlig av myndigheter. Och liksom Mandela har Peltier dömts med politiska krafter i ryggen. Mandela satt 27 år och kom av tidigare belackare (alltifrån Bill Clin-

Foto: Wikimedia/creative commons/Rob87438

I december höll Leonard Peltiers son Chauncey Peltier ett tal vid Standing rock om att hans far bör friges.

ton till Moderaterna) att kallas frihetskämpe, 2017 går Peltier in på sitt fyrtionde år i fångenskap.

Sista chansen

Senaste gången villkorlig frigivning kom på tal, och nekades, var 2009. Peter Coyote tror att Obama är Peltiers sista halmstrå. Alla andra kort är lagda: några fler resningar är inte att hoppas på och nästa gång villkorlig frigivning kan bli aktuell är 2024, då Peltier är 80 år.

– Jag har ingen övertro på att Obama kommer att riskera nacken för Leonard, och glöm att Donald Trump ens skulle överväga det, säger Coyote.

Men inför Obamas avgång hörs även stöd för en benådning av Peltier från ett oväntat håll. I ett öppet brev skriver den tidigare FBI-agenten John C Ryan att ”sett genom dagens lins behandlades inte Leonard Peltier rättvist och fick ingen rättvis rättegång”. Agenterna Coler och Williams död i Pine ridge sände chockvågor genom hela agentkåren, skriver Ryan, vilket medförde att känslor tog kontrollen över beslutsfattandet.

”Sannolikt grumlade det omdömet i vår jakt på den ansvarige för vår kollektiva förlust”, resonerar Ryan.

Obama kan utfästa benådningar fram till den 20 januari. Enligt Martin Garbus, en av Peltiers företrädare, gäller den deadlinen i förlängningen även hans liv. Om Peltier benådas väntar ett stycke mark i Turtle Mountain-reservatet i North Dakota. Där återförenas han med sin familj, varav många barnbarn som han aldrig har träffat.

”Han hoppas kunna göra allt som står i sin makt för att vara en positiv kraft för samhället och kunna återgälda lite av det stöd som hundratusentals människor visade honom under så lång tid. Han kommer varken vara en börda eller fara för någon”, skriver Garbus i The Nation.

I boken *Prison Writings* (1999) skriver Leonard Peltier om sin övertygelse att såväl FBI som USAs åklagarmyndighet vet att han är oskyldig till mord och medhjälp till mord.

”Jag har aldrig förespråkat våld. Och jag har heller aldrig brukat våld”, skriver han.

Fånge ”89637-132”.

Klas Lundström

Del av en historisk konflikt

Sedan USAs köp av den amerikanska västern från Frankrike (det så kallade ”Louisianaköpet”) 1803 har förhållandet till ursprungsbefolkningen kantats av konflikter. 1800-talet dominerades av väpnat motstånd. Stammar inhystes i i reservat eller tvångsförflyttades i guldruschens och den gryende energiruschens spår.

”De amerikanska indiankrigen” slutade 1924 och Indian Reorginazation-lagen 1934 innebar att stammar inte längre kunde bruka och äga marker kollektivt. Marklotter som inte tillföll familjer arrenderades ut och såldes billigt till nybyggare. Särskilt kvinnor förlorade på den nya reservatspolitiken.

American Indian Movement grundades 1968 i protest mot reservatspolitiken och sedan 2003 samarbetar stammar i USA och Kanada organiserat i en rad frågor. 2008 deklarerade lakota-stammen sin strävan att bilda en självständig nation, Republic of Lakotah, i protest mot den amerikanska statens brutna avtal och löften.

Källor: Indian Country media network, Rapid city journal, Minnesota Historical society

Redaktör: Sofia Härén, sofia.haren@tidningensyre.se

I blickfånget: Saleh Jamal Eddin

"Jag jobbar hårt och drömmer stort"

I september 2015 flydde den syriske filmregissören Saleh Jamal Eddin till Sverige. En av få saker han hade med sig på resan var sin filmkamera. Nu håller hans dokumentation av sin flykt och nya liv i Sverige på att bli film.

Saleh Jamal Eddin flydde från Syrien redan 2012. Flera av hans vänner hade då hamnat i fängelse, hans bästa vän hade dödats och han själv hade fängslats flera gånger för att han filmade.

– De kunde komma och ta mig när som helst. Det var för farligt att vara kvar. Jag skulle ha gjort militärtjänst men det var omöjligt för mig. Jag vill inte vara någon som dödar människor eller förstör mitt eget land. Jag sa att jag ville studera mer och lyckades skjuta upp det flera gånger.

Men istället för att göra militärtjänst flydde Saleh Jamal Eddin till Libanon och därifrån till Egypten.

I flera år bodde han i Kairo och arbetade med film och tv med flera stora bolag. Men han saknade papper för att få stanna i Egypten.

– Jag var tvungen att välja på att åka tillbaka till Syrien eller fly till Europa. Syrien gick inte på grund av kriget. Jag läste om Europa för att jag ville veta vilket land som är det bästa där. Jag hade hört att svenskar är snälla och accepterar flyktingar.

När han bestämde sig för att ta sig till Europa beslutade han sig också för att han skulle filma resan.

– Jag vill berätta om hur vi har förlorat allt och varför vi har valt att fly, att vi inte har andra val.

Försökte simma över

Flykten kom att bli strapatsrik. I Bodrum i Turkiet drog flyktingsmugglaren ut på tiden och när Saleh hörde att gränserna till Europa kanske skulle stängas valde han att prova att simma över havet till Grekland.

– Jag hade aldrig provat något sådant förut men jag brydde mig inte. Jag ville bara dit, berättar Saleh Jamal Eddin.

Filmutrustningen hade han runt kroppen i vattentäta påsar. Men några kilometer från land hittade den turkiska polisen honom och han fick sitta häktad i åtta timmar.

Efter det tog han sig i stället till en annan turkisk kuststad – Izmir – och lyckades få kontakt med en flyktingsmugglare där. Dagen efter fick han åka med en båt och hamnade på den grekiska ön Lesbos, dit många andra syriska flyktingar hade kommit. Därifrån tog han sig vidare till den grekiska huvudstaden Aten och därifrån till Makedonien, Serbien, Ungern, Österrike, Tyskland, Danmark. Som för så många andra gick resan till fots genom flera länder och sedan med tåg genom Tyskland och Danmark.

Foto: Jenny Eriksson

Saleh Jamal Eddin hoppas att han ska få stanna i Sverige och att han ska få vara en god kraft i det här landet.

Den 18 september 2015 kom Saleh Jamal Eddin till slut till Malmö Central, samtidigt som hundratals andra flyktingar. Till skillnad från många andra var han inte tvungen att åka vidare inom landet utan kunde stanna, bland annat eftersom hans pappa redan bodde i Malmö.

– När jag anlände till Sverige grät jag. Jag kunde inte tro att det var sant. Nu var vi äntligen i ett land som sa: ”Välkommen”.

Problem i Ungern

Saleh Jamal Eddin berättar att han haft som mål att dokumentera alla olika moment av flykten. Att bära filmutrustningen med sig var tungt och att filma var många gånger mycket komplicerat, bland annat på grund av bristen på elektricitet för att ladda kamerans batterier. Flera gånger råkade han ut för problem för att han filmade allt det som hände honom och andra.

– I Ungern fick jag sitta häktad i många timmar för att jag inte hade tillstånd att filma. Det kändes som när den syriska polisen hittade mig med kamera och satte mig i fängelse i tre dagar. Jag trodde inte att samma sak skulle hända i Europa.

Den ungerska polisen konfiskerade också kamerans minneskort.

– Men jag hade det mesta på ett annat minneskort också, berättar han.

I Sverige började Saleh Jamal Eddin direkt arbeta med att få sin

Bilder från filmen "The dream"

Filmaren Saleh Jamal Eddins flykt till Europa gick som för många andra i en trångt packad gummibåt från Turkiet till Grekland. Bilden från hans film visar när båten precis har kommit fram till Lesbos och passagerarna kunnat stiga i land.

Den 6 juni 2016 kunde Saleh Jamal Eddin fira nationaldagen i Sverige. Hans nya liv i Sverige har också blivit en viktig del i filmen.

Genom Makedonien, Serbien och Ungern gick flykten till fots. Saleh Jamal Eddin ambition var att filma så mycket som möjligt. I Ungern fick han problem med polisen som bland annat konfiskerade ett minneskort men det mesta av filmen fanns på ett annat kort.

film klar. Han fick kontakt med och stöd från svenska filmarbetare. Genom svenska vänner lärde han också känna musikern Nathan Larsson som ställde upp och gjorde musiken till filmen.

Efter sju månader i Sverige var Saleh Jamal Eddins film om flykten till Europa klar. Men han visste inte hur han skulle gå till väga för att den skulle distribueras och kunna visas på bio och i tv i det nya landet.

Om Saleh Jamal Eddin

Ålder: 24 år.

Född och uppvuxen: I Damaskus, Syrien.

Hans nya film: *The dream*.

Filmer och regissörer som inspirerar honom:

- *The message* av Moustapha Al Akkad.
- *Inception* av Christopher Nolan.
- *My name is Khan* av Karan Johar.
- *Avatar* och *Titanic* av James Cameron.

– Först då förstod jag att jag behöver ett produktionsbolag och att det går till på helt andra sätt än jag är van vid. Jag tog kontakt med flera bolag men de sa att "Din historia är bra men vi har redan berättelser som den". Jag blev chockad när jag hörde det.

En mänsklig historia

Men Saleh Jamal Eddin gav inte upp utan kontaktade ytterligare ett bolag. De nappade till slut på hans historia men övertygade honom om att han behövde göra en bredare berättelse. Saleh fortsatte att filma sitt liv och nu handlar filmen inte bara om flykten utan också om hur det är att starta ett nytt liv i Sverige.

– Den berättar också om vilka vi som kommer till Sverige är, vilka problem vi stöter på, hur svenskar ser på oss och vilken kultur vi kommer från.

När vi träffas har Saleh Jamal Eddin precis varit på ett möte med Film i Skåne som har sagt att de är intresserade av att ge stöd till filmen. Han berättar att Sveriges Television också har visat intresse för den, och hoppas att han ska få stöd även från Svenska Filminstitutet för att kunna slutföra arbetet.

Delar av filmen har redan visats på dokumentärfilmsfestivalen Tempo i Stockholm och på filmklubben Doc Lounge i Malmö.

– Jag tror den blir klar till sommaren. Det kommer bli en väldigt mänsklig historia, meningsfull och känslosam. Det handlar mycket om de känslor jag har för Sverige och för Europa.

"Vill skapa något här"

Saleh Jamal Eddin pratar mycket om att han hoppas att de syrier som har kommit till Sverige ska få en chans att komma in i samhället.

Efter drygt ett år i Sverige fick Saleh Jamal Eddin uppehållstillstånd. Men som för många andra blev det bara ett tillfälligt sådant.

– Jag oroas väldigt mycket över det. Det känns som att min tid är begränsad. Jag har lärt mig svenska och har kommit in i det svenska samhället och känner mig som en del av det. Men jag vet inte om jag får vara kvar i morgon.

Nu gör han allt för att hitta ett arbete så att han ska få stanna, berättar han.

– Jag kan praktisera utan lön, bara jag får visa vad jag kan och vill. Jag har många års erfarenhet av att arbeta med film och drama men än så länge är det ändå väldigt svårt för mig.

Parallellt med att försöka hitta ett arbete inom sitt fält fortsätter han att studera för att bli bättre på svenska.

– Jag är glad att få vara i Sverige och över att ha fått lära känna den här kulturen och det här landet. Jag hoppas att jag ska kunna skapa något här, och få vara en god kraft i det här landet. Jag hoppas få göra många flera filmer här.

Han drömmer också om att en dag få filma i Hollywood.

– Jag jobbar hårt och drömmer stort.

Samtidigt med drömmarna finns också en stor sorg över det som händer med hans hemland. Många vänner och släktingar har dödats i kriget i Syrien. När vi träffas berättar nyhetsrapporteringen från våldsamheterna i Aleppo.

– Jag gråter varje dag och hoppas att kriget ska ta slut. Jag hoppas att det ska finnas någon som har makt att stoppa det.

Jenny Eriksson

Enklare vegovardag med Sofias recept

Sofia von Porat är matkreatören och entreprenören som brinner för enkel och god vardagsmat. Nu har hon släppt sin andra kokbok: *Vardagsvego för alla*.

Foto: Nathan Schacherer

Boken innehåller över 80 recept på rätter som ska underlätta matlagningen när man stressar, är trött och lätt hamnar i gamla hjulspår. De allra flesta ingredienserna har hon köpt i närbutiken mittemot sin lägenhet.

– Responsen har varit väldigt positiv, vilket är jättekul. Många har uppskattat att man kan köpa så gott som alla ingredienser i vilken liten mataffär som helst, så att man kan laga allt oavsett var i landet man bor, säger Sofia von Porat.

Boken innehåll allt från korvgryta till smoothies, och så klart även efterrätter. Får hon gäster en lördagkväll, lutar det åt en burgermiddag.

– Helgerna för mig brukar ofta innebära burgare eller pizza, så hemgjorda vegoburgare med extra allt och krispiga polenta pommes skulle sitta fint tycker jag. Och mina raw brownies till efterrätt, de är både kalasgoda och enkla att göra, säger Sofia von Porat.

Hon bjuder nu Syres läsare på flera av recepten från *Vardagsvego för alla*.

Jenny Luks

F*skburgare

4–6 biffar

- ½ tsk torkad wakame, kan uteslutas
- 5 dl kronärtskockshjärtan på burk
- 1 schalottenlök
- 2 selleristjälkar
- 1 tsk citronsaft
- 1 dl kikärtsmjöl
- 2 tsk kokossocker
- ½ tsk vitlökspulver
- ½ tsk vit miso
- salt och peppar, efter smak

F*skburgarna:

1. Krossa wakamebitarna med en mortel och låt dem svälla i vatten. Sila av vattnet och för över i en skål.

2. Häll av vattnet från kronärtskockorna. Hacka skockor, lök och selleri fint och lägg i skålen med wakame tillsammans med övriga ingredienser. Blanda väl.

3. Häll kikärtsmjöl i en skål, växtmjölk i en andra och panko i en tredje. Forma kronärtskocksblandningen till biffar (inte för tjocka). Vänd en biff i taget i kikärtsmjölet, doppa den i mjölken och lägg den slutligen i panko. Täck alla sidor av biffen.

4. Stek biffarna gyllenbruna på båda sidor i rikligt med olja i en djup stekpanna. Låt torka på hushållspapper. Servera i hamburgerbröd med ruccola, pressgurka och srirachasås blandat med äggfri majonnäs.

Sås:

- 5 msk äggfri majonnäs
- ½ tsk sriracha

Till servering:

- hamburgerbröd
- ruccola
- pressgurka

1. Skiva gurkan med osthyvel eller mandolin. Blanda med salt i en vid skål. Lägg ett fat och en tyngd över i ca 30 minuter. Häll av spadet.

Panering:

- ½ dl kikärtsmjöl
- 1 dl växtmjölk
- 2½ dl panko
- 1 dl olja till stekning

Buddha bowl med BBQ-tofu

4 portioner

- 400 g fast tofu
- råris för 4 pers
- 1 paprika
- 1 broccolihuvud
- 2 msk vegetabilisk olja
- 1 msk vatten
- 1 burk majs
- 1 msk tamari
- 1 dl BBQ-sås (se recept nedan)
- sesamfrön
- färsk koriander

Hemgjord BBQ-sås:

- 1½ dl finkrossade tomater
- 1½ dl ketchup
- 1 msk agavesirap
- 2 msk äppelcidervinäger
- 1–2 msk tamari
- 1 tsk paprikapulver
- 1 tsk chilipulver
- 1 tsk oregano

1. Låt tofun rinna av och torka med hushållspapper. Vispa ihop alla ingredienser till BBQ-såsen.

2. Koka upp råris enligt förpackningens anvisningar och förbered grönsakerna. Skär paprika i stavar. Bryt broccoli i mindre buketter och stek den i olja i ca 1 minut på medelhög värme. Häll i vatten, täck med lock och låt steka i ytterligare några minuter. Tillsätt paprika, majs och tamari och stek i 2 minuter. För över till en skål och ställ åt sidan.

3. Skär tofun i tärningar och stek i lite olja tills de är gyllenbruna. Tillsätt sedan BBQ-såsen och låt puttra i ca 3 minuter tills tofun har sugit upp smakerna och såsen har tjocknat något. Lägg upp ris i skålar och toppa med stekta grönsaker och BBQ-tofu. Garnera med sesamfrön och koriander och njut!

Nötiga rawbrownies

8 bitar

Botten:

- 2 dl valnötter
- 1 dl mandlar
- 1 dl kakao
- 1 nypa salt
- 2 dl urkärnade dadlar

1. Finfördela valnötter och mandlar i en matberedare. Tillsätt kakao, salt och dadlar, och mixa tills blandningen får en kletig och något smulig konsistens. Häll i fler dadlar om blandningen inte är tillräckligt kletig.

2. Täck en ugnsforms botten med bakplåtspapper och pressa ner blandningen ordentligt.

Chokladtäcke:

- 1 dl kokosolja
- 1 dl kakao
- ½ dl agavesirap
- 1 nypa salt
- 1 krm vaniljextrakt

3. Smält kokosolja och blanda den tillsammans med övriga ingredienser till chokladtäcket i en bunke. Rör om till en jämn smet och bred ett jämnt lager över bottnen. Ställ in i frysen i ca 1 timme så att chokladtäcket stelnar. Skär i bitar med en vass, lite varm kniv och servera!

mat med Jenny

Ung företagare satsar på vegansk kokbok

Att starta företag under epitetet UF, Ung Företagsamhet, är ett klassiskt inslag för ekonomielever på gymnasiet. Alex Aaltonen från Vallentuna såg till en början inte alls fram emot uppgiften, men efter en tid växte idén fram: att göra en egen vegansk kokbok. Nu säljer han den på olika event och på sin hemsida. Boken heter *Vegan för en månad* och innehåller över 30 recept.

Syre pratar med Alex Aaltonen om hans projekt.

Foto: Ellen Jemberg

Alex Aaltonen har inom ramen för Ung företagsamhet på gymnasiets ekonomiprogram gett ut en vegansk kokbok.

Hur kom du på idén att göra en vegansk kokbok?

– Jag fick idén ifrån förra årets UF, då det var en grupp som hade gjort en bok med alkoholfria drycker och då kom jag på att jag kan göra en vegansk kokbok. När jag fick idén, kom det tusen idéer, allt från design till struktur och ambitioner jag ska ha. Sen dess har det lagts många timmar och kvällar på recept, design och allt inom företaget.

Hur har det gått med mottagandet av boken?

– Mottagandet har varit jättepositivt. Det har varit så kul att träffa människor för att både ge kunskap och få kunskap och feedback, men också delat livserfarenheter. När jag ställde ut för första gången och den första kunden kom fram och köpte en kokbok, förstod jag att det här året kommer bli så roligt.

Vilka är dina egna favoritrecept?

– Jag tycker alla recept är riktigt goda, men ifall man ska smaka någon skulle jag rekommendera det första receptet, Vegogryta. Den är riktigt god och jag älskar cashewnötter, så att strö över några nötter på toppen gör den perfekt.

Veganska butiken Goodstore expanderar

Det började 2006 med en trång butik på Södermalm i Stockholm. Nu går Goodstores lilla butik på Skånegatan i graven, för att återuppstå några kvarter längre bort. I vår öppnar nämligen den 300 kvadratmeter stora butiken på Åsögatan, tillsammans med både kafé och deli.

– Vi har vuxit ur lokalen på Skånegatan för ganska länge sedan och har varit på jakt efter en större lokal. Nu får vi möjlighet att ha butik med fler varor och större svängrum för våra kunder, samt kafé och deli under samma tak, säger Michael Ström, grundare och ägare av Goodstore.

I början av mars planeras den nya butiken vara öppnad. Redan 2013 expanderade Goodstore med en ny butik på Hornsgatan och förra året öppnades det egna kafékonceptet Delivore alldeles i närheten. Men även Delivore växte ur sina kläder och senare i vår beräknas en helt ny restauranglokal stå klar.

Foto: Goodstore

I vår öppnar Goodstore sin nya butik.

Jenny tipsar:

Vegokryssning i norska fjordar

Har du någonsin drömt om att åka med Hurtigrutten längs Norges fjordar, men tänkt att det vore en mardröm att vara instängd på en båt med drivor av kött? Då är det dags att vakna upp. Från och med 1 februari serverar Hurtigrutten en trerätters veganmiddag varje dag. Och om det inte känns tillräckligt, kan man boka in en helt vegansk Norgekryssning med det tyska bolaget Vegan Travel. Den 25 september-2 oktober kan fjordälskande veganer njuta av gourmetmiddagar och frukostbufféer. Vegan Travel arrangerar även andra lyxkryssningar runt om i Europa.

Foto: Jenny Luks

Semlor går utmärkt att göra veganska.

Semmelfesten före fastan

"Och däremellan kommer fastan" sjunger vi i den berömda julsången och syftar på tiden mellan jul och påsk. Men före fastan infaller också fastlagen, då vi enligt kristen tradition ska äta upp oss med fet mat före fastan. Semlor, som enligt semmelfantaster endast bör intagas på själva fettisdagen, börjar numera säljas i butiker och på kaféer redan före nyår. Skandal anser vissa. Kalasgott enligt andra.

Oavsett vad man föredrar, kan det vara fint att veta att semlor går utmärkt att göra veganska. Baka semmelbullar med växtmjölk och mjölkfritt margarin och toppa med en vegansk dessertgrädde. Och allt fler kaféer serverar veganska semlor. Att fråga på favoritkaféet och tipsa om ingredienser, kan säkra semmeltillgången i februari.

Redaktionens favoriter

Första steget till språket finns på nätet

Har du ett språk du skulle vilja kunna? Eller ett som du vill fräscha upp? Det finns i dag många pedagogiska appar och sajter som gör det enklare än någonsin att ta första steget, oavsett om syftet är att möta nyanlända på ett bättre sätt, utvecklas på jobbet eller bara utmana sig själv för nöjes skull.

Studier på ett kafé i Hanoi – språket kan du lära dig på nätet, i alla fall till viss del.
Foto: Na Son Nguyen/AP/TT

För egen del har jag till exempel uppdaterat min franska med hjälp av *Duolingo* (som är gratis) och *Babbel* (som kostar en slant). Det finns sedan mängder av nätbaserat material att träna sitt språköra med om man kommit en bit på väg. Jag lyssnar till exempel på franska nyhetssändningar på *rfi.fr* och började med dem på enkel franska, där även skriftligt manus finns att tillgå på hemsidan. En service jag gissar att många länder erbjuder sina nya medborgare.

Även poddar och dramaserier har ofta ett enklare språk och kan finnas att streama gratis på nätet.

Jag har dock svårt att föreställa mig den app som kan lära oss ett språk fullt ut - i verkligheten måste man lyssna, tänka och formulera sig på samma gång - men som ett komplement eller en början är apparna toppen.

Det är inte heller alltid vi behöver resa för att praktisera. Finns det ingen i din närhet så pröva på Facebook. Bor du i en större stad kan det till exempel finnas grupper för inflyttade som arrangerar träffar och gärna ser att svenskar deltar.

Några exempel på sajter och appar:

Babbel:
Den enda appen som är på svenska. Du kan välja att använda mikrofon och läsa in ord och meningar i stället för att skriva. Innehåller ganska få språk. Babbel kostar 95 kronor för en månad, priset sjunker om du binder dig för fler månader.

Duolingo:
Appen finns inte på svenska, så det gäller att dina grundkunskaper i engelska är hyfsade, men upplägget är enkelt att begripa sig på. Det går dock att lära sig svenska genom appen med till exempel arabiska som utgångsspråk. Du kan själv bestämma hur långa lektionerna ska vara och när du ska påminnas om dem. Appen känner av hur bra du klarar dig och innehållet anpassas efter det. Duolingo innehåller många språk.

Mosa Lingua:
Innehåller ett begränsat antal språk men med möjligheter att fokusera på till exempel affärsengelska. Man kan välja en gratis-variant eller en mer omfattande version som kostar.

Memrise:
Appen erbjuder många språk och är utformad som ett spel. Fokus ligger på att memorera ord och uttryck.

Busuu:
Kurserna har stor bredd och skapas av personer som har språket som modersmål. De är uppdelade i tio-minuterspass och kan laddas ner. Appen kan provas gratis men därefter kostar den.

Mondly:
Innehåller 700 korta lektioner på många olika språk, med fokus på vardagliga situationer.

Benita Eklund
redaktionschef och redaktör för Radar och Zoom

Blåmesen gillar hampfrön enligt Natursidan.se.
Foto: Tobias Hase/AP/TT

Fixa fågelfika

Vill du hjälpa småfåglarna där du bor att klara vintern och samtidigt få se dem på nära håll? Då har du kanske redan ett fågelbord - men det är inte alltid fåglarna trivs.

På Natursidan.se finns en inspirerande sida om fågelmatning med massor av matnyttig info om vad man kan göra för att locka till sig fåglar. Till exempel gillar trastar och rödhakar äpplen, hackspettar tycker om jordnötter och mesfåglar vill ha frön av solros och hampa. Och att det är farligt för fåglar att äta risgryn är en myt, hävdar Natursidan.se.

Det finns recept på vegetariska talgbollar, en genomgång av vad man ska tänka på om fåglarna får vatten, råd om placering av fågelbord och mycket annat.

Natursidan.se tar också upp frågor om miljö och hälsa - och frågan om ifall fågelbord alls är bra för fåglarna. Det finns nackdelar, som risk för smittspridning och att fåglarna blir angripna av katter och andra djur. Men de flesta är överens om att fågelmatning och fågelvänliga trädgårdar är bra för fågellivet, skriver de.

Natursidan.se drivs ideellt sedan 2013 och är till ”för dig som gillar naturen i någon form”. Fågelmatningssidan är en av många - det finns också information om naturturism, naturetik, en presentationssida för naturfotografer med mera.

Malin Bergendal

natursidan.se/nyheter/guide-till-fagelmatning/

När klimatkrisen ger för lite klick

Har polisen för lite resurser?

Kunde ha varit snott från SD

Snott från Skyltat

Snott frånTradera

FP om kolans betydelse – favorit i repris

Snott från Nyheter 24

Snott från Göran Dahl

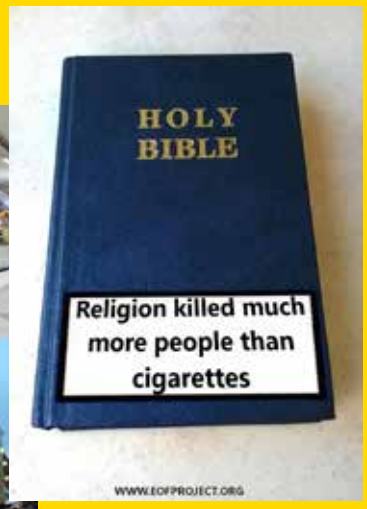

Snott från eofproject.org

Snott från Johan Flodeldh

Snott från Toivo Jokkala

Redaktör: Malin Bergendal, malin.bergendal@tidningensyre.se

Lotta Sjöberg

Det kan alltid bli värre

Sedan solidariteten ersattes av valfrihet så gäller det att göra ett lyckat val redan från start...

LÄNGE LEVE VALFRIHETEN!

Hjälp oss syresätta Göteborg

Vi vill att fler ska upptäcka Syre Göteborg. Genom att ge bort en provprenumeration kan du som redan är prenumerant både ge din vän chans att upptäcka Syre Göteborg och hjälpa oss säkra en långsiktig utgivning.

Mottagare av prenumerationen (glöm inte att informera dem):

Om du inte får plats här, fyll i på hemsidan tidningensyre.se/gift eller skicka med ett separat papper.

Skickas till (inget porto behövs)
Syre c/o Mediehuset Grönt
Svarspost
20664138
110 04 Stockholm

Namn: **Mejl:** **Telefon:**

Gatuadress: **Postnummer:** **Ort:**

○ 1 månad för 30 kr ○ 2 månader för 59 kr ○ 3 månader för 88 kr

Namn: **Mejl:** **Telefon:**

Gatuadress: **Postnummer:** **Ort:**

○ 1 månad för 30 kr ○ 2 månader för 59 kr ○ 3 månader för 88 kr

Namn: **Mejl:** **Telefon:**

Gatuadress: **Postnummer:** **Ort:**

○ 1 månad för 30 kr ○ 2 månader för 59 kr ○ 3 månader för 88 kr

Namn: **Mejl:** **Telefon:**

Gatuadress: **Postnummer:** **Ort:**

○ 1 månad för 30 kr ○ 2 månader för 59 kr ○ 3 månader för 88 kr

Mina uppgifter (hit skickas fakturan):

Namn: **Mejl:** **Telefon:**

Gatuadress: **Postnummer:** **Ort:**

Redaktör: Malin Bergendal, malin.bergendal@tidningensyre.se

Läsarnas:

Orden som gör vår värld verklig

För att klara miljöproblemen måste vi ändra vårt sätt att tänka. Ett sätt är att använda ett språk som gör det tydligt vad som händer med planeten, skriver Björn Billing. Om du också har tankar och idéer som du vill sprida till Syres läsare – skicka dem till malin.bergendal@tidningensyre.se!

Foto: Rajesh Kumar Singh/AP/TT

En roddtur på en översvämmad gata i Allahabad. Trots att klimatproblemen drabbar så många ser bara 54 procent av jordens befolkning miljöproblemen som mycket allvarliga.

Här hjälper inga ord. Och här finns nästan bara ord till hjälp.” Så skrev en gång poeten Bengt Emil Jonsson. Hjälper orden mot miljöproblemen? I en mening är det så: toppmötena om jordens klimatförändringar vilar på skrivna dokument och välformulerade brandtal. Och utanför maktens förhandlingsrum skanderar aktivister och höjer sina plakat med slogans. Det är orden som ska övertyga, engagera, mobilisera, bli språngbrädor för handling.

Språket som seismograf

I tider av oro och stora förändringar reagerar språket som en seismograf. Där kan människors funderingar, farhågor och drömmar avläsas. Vår tids miljöproblematik har gett upphov till en rad nya begrepp och formuleringar. *Antropocen* är geologernas namnförslag på en ny epok som kännetecknas av människans djupgående inverkan på planeten. *Prizzly* eller *grolar bear* är en hybrid av isbjörn och grizzlybjörn, som båda vandrar utanför sina normala territorier när temperaturen i nordliga breddgrader stiger. Det mer vardagsnära ordet *klimatångest* ska fånga ett djupt obehag inför en mörk framtidshorisont.

Allt oftare påpekas behovet av nya metaforer, berättelser och bilder för att vi ska kunna orientera oss i den globala förändringens tidevarv. I boken *What we think about when we try not to think about global warming* (2015) förklarar psykologen Per Espen Stoknes varför. Varken sakliga rapporter med siffror och stapeldiagram eller apokalyptiska scenarier har haft önskad långsiktig effekt. I engelskspråkig massmedia nådde frasen *global warming* en kulmen 2007 som nyhetsrubrik och motsvarande topp noteras för climate change år 2010, därefter pekar kurvorna neråt. En världsomfattande attitydstudie gjord förra året visar att endast 54 procent av jordens befolkning ser klimatproblemen som mycket allvarliga.

Stoknes slutsatser rimmar med kommunikationsexperten Bob Pickard som beträffande miljödebatten talar om *story fatigue*, alltså narrativ utmattning. Vi hör orden, men de går inte in och vi tröttnar på berättelsen. En av anledningarna till denna mättnad och vanmakt är att frågorna upplevs som så komplexa och ogripbara. Fenomen som global uppvärmning, atmosfär, bio-diversitet eller havsförsurning är inte ting jag som individ kan relatera till min kroppsliga livserfarenhet. För att använda ekofilosofen Timothy Mortons term har vi att göra med hyperobjekt – se där ännu ett nytt ord för vår samtid.

Antropocen

Miljöproblematiken kräver nya begrepp men också revideringar av gamla språkbruk. Antropocen utmanar gränsdragningen mellan natur och kultur, mellan mänskligt och icke-mänskligt. Donna Haraway, amerikansk vetenskapsteoretiker och feminist, har föreslagit att vi istället talar om naturkulturer, det vill säga *natur* och *kultur* hopskrivet till ett ord, som två oskiljaktiga aspekter av samma fenomen. Ungefär som den moderna fysikens rumtid. Observera *naturkulturer* i plural – det finns inte en relation utan många olika. Morton å sin sida menar i boken *Ecology without nature* (2009) att vi borde göra oss av med begreppet *natur* överhuvudtaget eftersom det för med sig så mycket idéhistorisk barlast som låser miljörörelsen i förlegade spår.

Gamla kategorier stelnar, nya ord uppstår. Geografen Yi-Fu Tuan myntade begreppet *topofili* som beteckning på kärleken till ett visst landskap som blivit extra laddad när naturen är hotad. En hemmiljö som förändrats under kort tid kan enligt filosofen Glenn Albrecht skapa en speciell känsla av förlust och främlingskap. Det kan röra sig om en hembygd som byter skepnad till följd av gruvprojekt eller dammbygge. Albrecht kallar upplevelsen solastalgi – hemlängtan utan att ha rest bort, utan att ha ett hem att återvända till.

Skaka om tänkandet

Kampen för miljön utspelar sig alltså även på språkets arena. Parallellt med utvecklingen av ny teknik försiggår diverse terminologiska och retoriska innovationer. En grupp amerikanska antropologer håller sedan januari i år på att bygga upp en ny ordbok online: *Lexicon for an Anthropocene yet unseen*. I den strävar man inte efter entydiga definitioner utan vill skaka om tänkandet. I december förra året utlyste tidskriften New Scientist en tävling på ett liknande tema. Läsarna uppmanades att skapa bidrag till en *Anthropocene glossary* med syfte att illustrera aspekter av människans miljöpåverkan.

Dessa är inte konventionella lexikon – sådana finns också, se till exempel klimatordlista.se – utan vill med ordens hjälp stimulera fantasin om vilken slags verklighet som håller på att ta form.

Miljöfrågorna inspirerar till kreativa experiment i gränslandet mellan vetenskap och konst. I oktober arrangerade KTH i Stockholm Stories of the anthropocene festival, i sin tur en uppföljning av Anthropocene slam i Wisconsin för två år sedan. Akademiker, poeter, bloggare och bildkonstnärer möts i nya projekt, just för att tackla den narrativa utmattning Pickard beskrivit. För i klimatförändringens tid står människan inte bara inför fysiska utan också existentiella utmaningar. Ord räcker inte, men de hjälper.

Björn Billing
Doktor i idé- och lärdomshistoria vid Göteborgs universitet

Sudoku

Lätt

8		2		4				7
9	4	5	7		1	6		2
			3	2		5	8	
2	9		1	7		4		
5		1		3	4		6	9
		6			2	7	1	
	1	9			3			
3	5		4		7	9	2	1
6			9		8	3	7	

Medel

	3	2					1	
8			1	4	5			
		6			3	9	8	4
		1				3		8
	9	3	8	6	2	4	5	
		4			1			7
		5			7	8	4	3
	4		3			1		
	1	8	4	9				

Svår

		6		3		7		4
	8	5	7					3
1								
		8			1			9
5		7		6		3		
			4				7	
		4						8
					5	1	2	
3		2	8	9		5		

Ordtrianglar

Gör så här: Använd bokstäverna från raden över för att bilda ett nytt ord på nästa rad. Där finns också en ny bokstav som ska vara med i det nya ordet.

1

B U
K _ _
_ _ L _ _
_ A _ _ _ _
_ _ _ B _ _ _
_ _ L _ _ _ _ _

2

M I N
_ _ _ K
_ A _ _ _ _
_ _ _ S _ _ _
_ _ _ _ _ _ S
_ Y _ _ _ _ _ _ _

Facit sudoku

Lätt

8	3	2	6	4	5	9	1	7
9	4	5	7	8	1	6	3	2
1	6	7	3	2	9	5	8	4
2	9	3	1	7	6	4	5	8
5	7	1	8	3	4	2	6	9
4	8	6	5	9	2	7	1	3
3	5	8	4	6	7	9	2	1
6	2	4	9	1	8	3	7	5
7	1	9	2	5	3	8	4	6

Medel

4	3	2	6	8	9	7	1	5
8	7	9	1	4	5	2	3	6
1	5	6	7	2	3	9	8	4
6	2	1	5	7	4	3	9	8
7	9	3	8	6	2	4	5	1
5	8	4	9	3	1	6	2	7
9	6	5	2	1	7	8	4	3
2	4	7	3	5	8	1	6	9
3	1	8	4	9	6	5	7	2

Svår

9	2	6	1	3	8	7	5	4
4	8	5	7	2	9	6	1	3
1	7	3	6	5	4	8	9	2
2	3	8	5	7	1	4	6	9
5	4	7	9	6	2	3	8	1
6	9	1	4	8	3	2	7	5
8	6	9	2	1	6	9	3	8
7	5	4	8	9	7	1	2	7
3	1	2	3	4	5	6	4	6

Facit ordtrianglar

1

B U
K U B
B U L K
K A B U L
K L U B B A
B U L L B A K

2

M I N
M I N K
K A M I N
M I N S K A
S M I N K A S
S Y M A S K I I

Du missade väl inte tisdagstidningen?

tidningensyre.se/nummer

Glöd – Ledare
Rut Blomqvist

Fler mandlar i gröten i år

”Om jag får drömma om en politik för relationer år 2017 vill jag att staten möjliggör all organisering av samliv som baseras på att människor samtycker till att på lika villkor ingå partnerskap”

Radar – Nyheter

Uppmärksammat försök med förkortad arbetsdag avslutas

Experimentet med 6 timmars arbetsdag på Svartedalens äldreboende i Göteborg avslutades vid årskiftet enligt plan. Någon förlängning är inte budgeterad men Vänsterpartiet hoppas att pilotförsöket ska ge ringar på vattnet.

Aboriginer fortsätter kampen mot jättelik kolgruva

Ett indiskt gruvbolag planerar att börja bryta kol i massiv skala i den australiska delstaten Queensland. Men marken som ska exploateras tillhör aboriginernas traditionella områden och ursprungsbefolkningen gör nu allt de kan för att stoppa projektet.

Foto: Cliff Owen/AP/TT

Nikki Haley tar över efter Samantha Power som ambassadör i FN.

Flera förändringar väntar säkerhetsrådet i januari

Det har gått lite drygt en vecka sedan Sverige, Bolivia, Etiopien, Kazakstan och Italien klev in som icke-permanenta medlemmar i FNs säkerhetsråd. Men ett större skifte väntas senare i januari i samband med att USAs nye president Donald Trump tillträder.

Foto: Rob Griffith/TT

Om de kritiserade gruvplanerna förverkligas blir detta den största kolsatsningen i Australien, ett land som redan nu är ett av världens ledande på produktion och export av kol. På bilden syns en kolgruva utanför Narrabri i Australien.

Vargjakten över – tills vidare

Vargjakten är över – för den här gången. 25 vargar har fällts i de fyra revir som fått tilldelning. De två sista vargarna sköts under söndagen.

Hasse Holmberg/TT

25 vargar har fällts i de fyra revir som fått tilldelning.

Palmepriset till borgmästarduo

De två borgmästarna Spyridon Galinos från Lesbos och Giusi Nicolino från Lampedusa och Linosa tilldelas årets Olof Palmepris.

Foto: Petros Giannakouris/TT

De två borgmästarna Spyridon Galinos och Giusi Nicolino tilldelas årets Olof Palmepris.

Radar – Veckans nyhetsbild

Foto: Amantha Perera/IPS

"Över våra döda kroppar". Bybor i Beragama i Sri Lanka är rädda för att förlora sin mark och protesterar mot att regeringen gör kartläggningar av området.

Kinesiskt mångmiljardprojekt möter motstånd i Sri Lanka

Sri Lankas regering vill underteckna ett avtal med ett kinesiskt bolag som skulle ge investerare stort inflytande över den nya hamnen Magampura och en föreslagen industrizon. Förslaget möter dock starka protester från befolkningen i området.

Fortsatta utrensningar i Turkiet

Utrensningarna fortsätter i Turkiet i svallvågorna efter kuppförsöket i juli. Över 6 000 poliser, tjänstemän på justitie- och hälsodepartementen, akademiker med flera miste på fredagen sina platser, enligt ett officiellt dekret.

Nu ska Trumps ministrar frågas ut

Jeff Sessions och John Kelly är ministerkandidaterna som är först ut att utfrågas av senaten, som måste godkänna alla ministrar innan de tillträder. Den djupt konservative Alabamasenatorn Sessions anses vara ett av den blivande presidenten Donald Trumps mer kontroversiella val.

Foto: Carolyn Kaster/TT

Jeff Sessions, Donald Trumps justitieministerkandidat.

Glöd – Peter Söderström

Min hatkärlek till slipsen

”Folk inom näringslivet känner givetvis till det här problemet, och ska företag ha en brainstorm eller annan typ av möte där man kläcker ideer så brukar det första man gör vara att ta av sig kavajer och slipsar.”

Peter Bodach-Söderström
fristående skribent och samhällsdebattör samt gästkrönikör i Syre

Zoom

Nya satsningar har räddat liv i torkans Brasilien

Sedan 2012 har nordöstra Brasilien varit drabbat av en svår torka. Men tack vare nya satsningar har inte resultaten blivit lika ödesdigra som under tidigare torkor, då mängder av människor dukade under.

”Jag drömde om att ha en vattentank, något som tidigare inte fanns. Nu har jag tre stycken och i en av dem finns det fortfarande vatten lagrat från de regn som föll i januari.”

Foto: Mario Osava/IPS

Brasiliens största vattenreservoar i Sobradinho i delstaten Bahía. Här har vattennivån snabbt sjunkit i takt med den svåra torka som plågat landets nordöstra region sedan 2012.

Du läser alla artiklar som puffas för på detta uppslag på tidningensyre.se/nummer.

Du skapar som prenumerant ett konto genom att gå in på **tidningensyre.se/lost-password**. Får du problem mejla **prenumeration@tidningensyre.se**.

POSTTIDNING A
Returadress: Syre, C/O Telont, Kvarnstensgatan 6, 252 27 Helsingborg

Glöd - Jerker Jansson

Alla på bollen i asylpolitiken

Ett gäng sexåringar tränar fotboll medan några föräldrar står vid sidan om planen och tittar på. De flesta av barnen befinner sig i en klump runt bollen. Ingen back, ingen målvakt, inga tydliga positioner. I ett hörn av planen står två barn och tittar på de andra och undrar vad de egentligen håller på med. Det är knappt möjligt att kalla det klumpen sysslar med för fotboll. Själva oron för att någon annan skulle få tag på bollen och göra mål gör att det inte blir några mål alls.

Det liknar på något absurt sätt dagsläget i svensk flyktingpolitik.

Jag ägnade förra året åt att undersöka mottagandet av flyktingar. Jag arbetade på tre olika hem för ensamkommande flyktingbarn, ett privat och två kommunala. Året innan, 2015, hade det kommit rekordmånga asylsökande, 162877, dubbelt så många som 2014. Av dessa var 35369 ensamkommande barn. Nästan en tiodubbling på tio år. Ökningen innebar att det behövdes massor av nya institutioner som kunde ta hand om alla.

Ungdomar utan medföljande föräldrar ska dessutom ha både en god man och en socialsekreterare som ser efter deras intressen. Beroende på var i processen de befinner sig behövs det också familjer som kan ta emot dem. En massa människor blev plötsligt inblandade i en verksamhet som de inte visste någonting om. Det märkliga var att det fungerade så pass bra som det gjorde. De allra, allra flesta asylsökande, oavsett ålder och ursprung, togs väl om hand, trots påfrestningen vid våra gränser.

Tränaren blåser i sin pipa och barnen samlas runt henne. En förälder delar ut plastmuggar med vatten medan tränaren försöker förklara att det blir bäst om alla tar sin plats på planen.

– Det är ni som ska bestämma var bollen är. Inte tvärtom.

Efter pausen ställer sig barnen lydigt på de platser som tränaren anvisar dem, men efter bara några sekunder efter att hon släppt bollen är läget likadant igen.

Sverige tog ett enormt ansvar. Ett självklart ansvar om man ser till världsläget. Majoriteten av våra politiker stod utplacerade på den politiska fotbollsplanen, höll sina positioner. Men så började de en efter en samlas runt bollen. Parti efter parti började oroa sig mer för vad de som stod utanför fotbollsplanen tyckte och började jaga den flyktingpolitiska bollen, precis som barnen på fotbollsträningen.

Det hördes röster om systemkollaps, om katastrofala förhållanden och övergrepp. Visst fanns, och finns, det problem, människor i kris är inte alltid förmögna att bete sig enligt spelreglerna, men det fungerade hyggligt. Tills politikerna gav upp. Släppte sina positioner.

För det var ingen systemkollaps. Det var en politisk kollaps, ett humanitärt svek som fortsätter. Just nu stängs massor av hem för ungdomar. Fina, trygga boenden för ungdomar som klarar sig själva. Akutboenden för ungdomar med problem. Politikernas ovilja att erkänna att en extraordinär situation kräver extraordinära åtgärder gör att det till och med händer att ungdomar som av olika skäl anses för jobbiga ställs på gatan.

Och jag står i ett hörn av fotbollsplanen och undrar hur det kunde bli så här.

Påven säger att kvinnor måste få amma i kyrkan.

Palsternackor.

Jerker Jansson
Författare, musiker, beteendevetare samt gästkrönikör i Syre